

استفاده استراتژیک روسیه از طلا در دوران جنگ

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده‌پژوهی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

معاونت مطالعات اقتصادی و آینده پژوهی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

استفاده استراتژیک روسیه از طلا در دوران جنگ

(این گزارش، ترجمه گزارش "شکار طلا: چگونه روسیه از طلا در زمان جنگ استفاده می کند"، از سازمان تحقیقات رند است.)

از طریق پست الکترونیکی زیر می توانید پیشنهادها و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس کنید:

Economic_research@tccim.ir

اسفند ۱۴۰۳

مواضع این گزارش، الزاماً مواضع اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران نیست.
استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

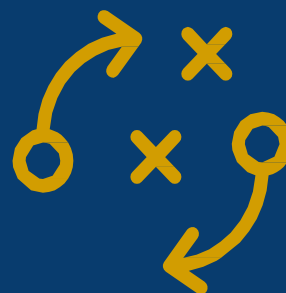
فهرست

خلاصه مدیریتی.....	۶
مقدمه.....	۹
۱. فصل اول: تاریخچه.....	۱۱
۱.۲ چالش ها و محدودیت ها.....	۱۲
۲. فصل دوم: سیاست طلا در روسیه پیش از جنگ و در دوران جنگ.....	۱۳
۲.۱ سیاست طلا در دوران جنگ.....	۱۸
۲.۲.۱ روی آوردن به طلا در دوران بی ثباتی.....	۱۸
۲.۲.۲ سیاست طلا بین شعار و واقعیت.....	۲۲
۲.۲.۳ اکتساب ذخایر طلای روسیه در دوران جنگ.....	۲۶
۲.۲.۴ فعالیت های غیرقانونی روسیه در ارتباط با طلا.....	۳۱
۳. فصل سوم: تأمین مالی بخش طلا.....	۳۳
۳.۱ نقش بانک های روسیه.....	۳۳
۳.۲ مالکیت در بخش طلا.....	۳۵
۴. فصل چهارم: عملیات استخراج طلا و تصفیه آن.....	۴۱
۴.۱ استخراج طلا.....	۴۱
۴.۲ تصفیه طلا.....	۴۳
۴.۳ دسترسی روسیه به ماشین آلات و تجهیزات معدن.....	۴۵
۴.۴ تاثیر روسیه بر استخراج طلای جهانی.....	۴۸
۵. فصل پنجم: نقش طلای روسیه در تجارت جهانی.....	۵۴
۵.۱ صادرات طلا.....	۵۴
۵.۲ طلا به عنوان یک روش پرداخت.....	۵۶
۶. فصل ششم: توصیه های سیاستی.....	۵۹
۷. منابع.....	۶۰

خلاصه مدیریتی

از زمان تهاجم به اوکراین، طلا به یکی از منابع استراتژیک دولت روسیه تبدیل شده است. این فلز گران بها نه تنها درآمدزایی و سیاست‌های پولی روسیه را تحت تأثیر قرار داده، بلکه در راهبرد این کشور برای کاهش وابستگی به دلار نیز نقش اساسی ایفا می‌کند. علاوه بر این، طلا به بخش مهمی از روابط اقتصادی روسیه با آفریقا و آسیای مرکزی بدل شده و در مبادلات تجاری این کشور در دوران جنگ جایگاهی تعیین‌کننده دارد.

روسیه در تلاش است تا به بزرگ‌ترین تولیدکننده طلای جهان تبدیل شود، اما نشانه‌هایی از رکود در تولید داخلی آن دیده می‌شود. با این حال، این کشور از طریق سهام قابل توجهی که در صنایع طلای چندین جمهوری سابق شوروی و کشورهای آفریقایی در اختیار دارد، همچنان حضور پررنگی در این حوزه دارد.

در طول دهه گذشته، روسیه به بزرگ‌ترین خریدار دولتی طلا در جهان تبدیل شد و اکنون ذخایر رسمی این کشور پنجمین ذخایر بزرگ طلا در دنیا هستند. با این حال، روسیه مقدار قابل توجهی طلا و سنگ‌های قیمتی در ذخیره‌گاه دیگری به نام «صندوق دولتی فلزات و سنگ‌های قیمتی» (گوسفاند) نگهداری می‌کند که میزان آن اعلام نشده و احتمالاً قابل توجه است. از زمان تهاجم به اوکراین، روسیه به طور مرتب طلا به گوسفاند افزوده است؛ این طلا می‌تواند طبق تصمیم مقامات اجرایی کشور مورد استفاده قرار گیرد.

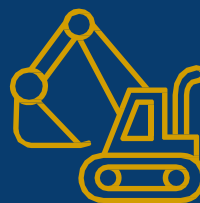
پیش از تهاجم به اوکراین، روسیه تمام دارایی‌های «صندوق رفاه ملی» را به یوان (۶۰ درصد) و طلا (۴۰ درصد) تبدیل کرد. با نگاهی به گذشته، این تصمیم نشان می‌دهد که روسیه خود را برای مقابله با فشارهای اقتصادی غرب آماده می‌کرد. در طول جنگ نیز از این منابع برای تأمین بودجه خود بهره برده است.

طلا مهم‌ترین فلز درآمدزای روسیه محسوب می‌شود، اما هرگز جایگزین صادرات نفت نخواهد شد. با کاهش صادرات گاز، نقش طلا پررنگ‌تر شده است، اما صنعت نفت همچنان منبع اصلی درآمدهای طبیعی این کشور باقی می‌ماند.

فشارهای اقتصادی غرب تأثیر زیادی بر صنعت استخراج طلای روسیه گذاشته است. سرمایه‌گذاران غربی تقریباً کاملاً از این بخش خارج شده‌اند و ساختار مالکیتی برخی از بزرگ‌ترین شرکت‌ها تغییر کرده است. با این حال، در کارخانه‌های تصفیه طلا که معمولاً تحت مالکیت دولتی هستند، تغییرات کمتری دیده می‌شود.

صنایع معدنی روسیه به طور قابل توجهی به تجهیزات و خدمات غربی وابسته بودند. حالا تولیدکنندگان طلا تلاش می‌کنند زنجیره تأمین خود را بازسازی کرده و بیشتر به چین وابسته شوند. آینده بهره‌وری این صنعت بستگی به این دارد که آیا شرکت‌های روسی می‌توانند در این راستا موفق شوند یا نه. توانایی این صنعت برای کاهش وابستگی به واردات هنوز غیرقابل اطمینان به نظر می‌رسد.

طلا در دوران جنگ به یکی از ارکان اصلی روابط تجاری روسیه با چین، ترکیه، ایران و امارات تبدیل شده است. این کشور همچنین از طلا به عنوان ابزاری برای تأمین ارز خارجی، خرید تسلیحات و تهیه سایر کالاهای مورد نیاز خود بهره برده است.

به بخش خصوصی این کشور اجازه دهد که در قالب تجارت‌های غیررسمی و با استفاده از طلا، کالاهای مورد نیاز خود را تأمین کند. این اقدامات نشان‌دهنده عزم جدی روسیه در مواجهه با محدودیت‌های بین‌المللی است و می‌تواند در آینده به تأثیرگذاری بیشتر این کشور بر بازارهای جهانی منجر شود. در نهایت، انتظار می‌رود که با ادامه تحریم‌ها و فشارهای اقتصادی، صنعت طلا در روسیه همچنان نقش اساسی در حفظ تاب‌آوری اقتصادی و تأمین منابع مالی ایفا کند. به نظر می‌رسد که روسیه با استفاده از طلا، علاوه بر مقابله با بحران‌های اقتصادی، به تحکیم موقعیت خود در تجارت‌های بین‌المللی غیررسمی و از طریق توسعه روابط تجاری با کشورهایی که تحت تحریم‌های غربی قرار دارند، ادامه خواهد داد.

صنعت طلا در روسیه به شدت تحت تأثیر تحریم‌های غربی قرار گرفته و تغییرات قابل توجهی در ساختار مالکیت و سهامداری بزرگ‌ترین شرکت‌های استخراج طلا رخ داده است. این تحولات نه تنها به تغییرات در سطح داخلی منجر شده، بلکه روسیه تلاش کرده است تا با استفاده از استراتژی‌های جدید و از جمله توسعه معاملات بر مبنای معاوضه، به مقابله با فشارهای اقتصادی جهانی بپردازد. در پاسخ به تحریم‌ها، روسیه به گسترش شبکه‌های تجاری غیررسمی و نیز استفاده از طلا برای تأمین کالاهای و تجهیزات ضروری پرداخته است. در این راستا، بسیاری از بانک‌ها و مؤسسات مالی تحریمی و غیردولتی، نقش مهمی در تسهیل این روند ایفا می‌کنند.

در همین راستا، دولت روسیه با هدف تضمین امنیت اقتصادی و حفظ جریان منابع، به طور فزاینده‌ای به طلا به عنوان یک ابزار مبادله در معاملات با کشورهایی نظیر ایران و کره شمالی متکی شده است. این اقدامات نشان‌دهنده تغییرات اساسی در روابط تجاری روسیه با کشورهای مختلف است و به نظر می‌رسد که طلا در این فرآیند به یکی از اصلی‌ترین ابزارهای پرداخت و مبادله تبدیل شده است. این در حالی است که هنوز مقیاس کامل این معاملات و میزان تأثیرگذاری آنها بر اقتصاد روسیه به طور کامل مشخص نیست. علاوه بر این، شواهد موجود نشان می‌دهد که روسیه به گسترش فعالیت‌های خود در بازارهای بین‌المللی، به ویژه در آفریقا، خاورمیانه و آمریکای جنوبی، ادامه داده است. شرکت‌های روسی به ویژه از طریق تأسیس مراکز تجاری در این مناطق، در تلاشند تا از کانال‌های جدید تجاری به جایگزین‌هایی برای بازارهای غربی استفاده کنند. این تحولات، در کنار همکاری‌های فزاینده با بازیگران خصوصی و دولتی در کشورهای غیر غربی، باعث شده است که روسیه به شبکه‌های تجاری جهانی غیرغربی متصل‌تر شود.

در حال حاضر، وزارت اقتصاد روسیه با اعمال سیاست‌های جدید و رسمی‌سازی معاملات مبتنی بر طلا، به طور فعال در تلاش است تا

دلار به ترکیه و امارات ارسال کرده‌اند و در مقابل، ۸۲ میلیون دلار پول نقد از این کشورها به روسیه وارد شده است. این نوع معاملات دقیقاً همان چیزی است که وزارت اقتصاد روسیه آن را به‌عنوان راه‌حل‌های جایگزین تأیید کرده است. با توجه به گسترش تحریم‌ها و محدودیت‌ها، به‌نظر می‌رسد که همکاری بین بانک‌های غیرتحریمی و تولیدکنندگان طلا در روسیه بیشتر از قبل شده است.

گزارش‌ها حاکی از آن است که بیش از ۱۰۰ شرکت غیر روسی در معاملات طلا با روسیه مشارکت داشته‌اند، به‌ویژه در کشورهای چین، ترکیه و امارات. این نشان‌دهنده رشد قابل‌توجه استفاده از طلا به‌عنوان ابزاری برای تأمین کالا در بازارهایی است که وابستگی به سیستم‌های مالی غربی ندارند. به‌علاوه، روس‌ها با استفاده از دیاسپورای خود، ارتباطات و شرکت‌هایی را در مناطق مختلف جهان گسترش داده‌اند که به‌طور مستقیم به صنعت طلا مرتبط هستند. به‌عنوان نمونه، بوریس ایوانوف، دیپلمات سابق شوروی، شرکت GPB Global Resources را تأسیس کرده و در آفریقا، آمریکای جنوبی و خاورمیانه فعالیت می‌کند. در ادامه، شرکت Emiral در امارات متحده عربی که تولیداتش در آفریقا است، به‌نظر می‌رسد که شبکه‌های تجاری جدیدی را در زمینه طلا ایجاد کرده است.

استفاده از طلا در معاملات پایاپای می‌تواند به روسیه کمک کند تا کالاهایی را بدون نیاز به ارزهای غربی تأمین کند، اما این امر به یافتن شرکای تجاری قابل‌اعتماد بستگی دارد. به‌ویژه روسیه ممکن است بتواند با استفاده از طلا، تجهیزات نظامی را از ایران یا کره شمالی تأمین کند، اما در تجارت با سایر کشورها، مانند کالاهای تولیدی، ممکن است با مشکلاتی روبه‌رو شود. در عین

صنعت طلا در روسیه طی سال‌های اخیر تغییرات زیادی را تجربه کرده است. این تحولات بیشتر ناشی از فشارهای ژئوپولیتیکی، تحریم‌های اقتصادی و استراتژی‌های جدید داخلی است. به‌دلیل افزایش تنش‌ها در سطح جهانی، روسیه به‌طور فزاینده‌ای از طلا به‌عنوان یک دارایی استراتژیک و ابزاری برای مقابله با تحریم‌ها و مدیریت منابع خود استفاده کرده است. تحریم‌ها و مشکلاتی که در زنجیره‌های تأمین جهانی به‌وجود آمده، روسیه را وادار کرده تا به‌دنبال بازارهای جدید بگردد و همکاری‌های جدیدی برقرار کند و نحوه استخراج، پالایش و تجارت طلا را به‌طور جدی تغییر دهد.

صنایع بزرگ طلا در روسیه، به‌ویژه شرکت‌های بزرگی مانند Polyus و GV Gold، در پاسخ به تحولات جدید با تغییرات عمده‌ای در ساختار مالکیت و مدیریتی روبه‌رو شده‌اند. در حالی که برخی از شواهد نشان می‌دهند که سرمایه‌گذاری در این بخش کاهش یافته است، دولت روسیه همچنان به تلاش برای تقویت تولید و تجارت طلا ادامه می‌دهد. در این میان، استفاده از طلا در معاملات پایاپای، به‌ویژه برای مبادله کالا، تجهیزات نظامی و ارز خارجی، به ابزاری کلیدی تبدیل شده است. روسیه با کشورهای همچون ایران، کره شمالی، ترکیه و امارات متحده عربی به‌عنوان شرکای اصلی در این شبکه‌های جدید تجارت طلا وارد شده است. با این حال، هنوز اطلاعات دقیقی از مقیاس و چگونگی انجام این معاملات در دسترس نیست.

یکی از جنبه‌های برجسته استفاده از طلا در روسیه، تبدیل آن به وسیله‌ای برای پرداخت به‌جای ارزهای رایج است. این تغییرات تنها به بخش دولتی محدود نمی‌شود، بلکه به‌طور فزاینده‌ای بخش خصوصی نیز در این معاملات مشارکت دارد. برای مثال، تحقیقی نشان داد که برخی نهادهای روسی طلا به ارزش ۷۲۵ میلیون

حال، فشارهایی که بر شرکای تجاری اصلی روسیه، به‌ویژه در ترکیه و امارات وارد می‌شود، ممکن است این کشورها را به انجام معاملات مبتنی بر طلا تشویق کند. همچنین، چین که بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در جهان است، همچنان به طلا نیاز دارد و گزارش‌ها حاکی از افزایش مبادلات غیرقانونی طلا بین روسیه و چین هستند.

در این گزارش، به بررسی چگونگی استفاده روسیه از طلا در استراتژی‌های اقتصادی و تجاری خود خواهیم پرداخت. این گزارش به تحلیل تأثیر تحریم‌ها بر صنعت طلا و نحوه واکنش بخش‌های مختلف دولتی و خصوصی روسیه در این زمینه اختصاص دارد. همچنین، به بررسی معاملات پایاپای طلا و تحلیل نقش کشورهای تحریمی در این نوع تجارت خواهیم پرداخت. این گزارش همچنین به نقش دیاسپورای روسیه و گسترش شبکه‌های تجاری طلا در سطح بین‌المللی پرداخته و نحوه استفاده از طلا به‌عنوان ابزاری برای تأمین کالا و دسترسی به منابع را بررسی خواهد کرد. هدف این گزارش شفاف‌سازی روندهای جدید در صنعت طلا و ارزیابی اثرات آن بر اقتصاد روسیه است.

فصل اول: تاریخچه

۱.۱ طلا به عنوان یک منبع استراتژیک در دوران جنگ

و استفاده وزارت دارایی^۱ (MinFin) از صندوق رفاه ملی برای حمایت از بودجه، بسیاری از سیاست‌های طلا در دولت به‌طور واکنشی یا «در حین حرکت» اتخاذ می‌شوند. دوم، طلا اکنون تنها موضوع توجه «بلوک اقتصادی» (به‌ویژه وزارت دارایی و بانک مرکزی روسیه) نیست، بلکه دیگر وزارتخانه‌ها نیز آن را منبعی می‌بینند که می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا به فشارهای غربی پاسخ دهند. بنابراین، طلا به یکی از مولفه‌های مهم در سیاست‌های داخلی و خارجی روسیه تبدیل شده است. سوم، به گفته الویرا نابیولینا^۲، رئیس بانک مرکزی روسیه، به دلیل «تحول اقتصاد»، بسیاری از فعالیت‌های مرتبط با طلا در روسیه به‌طور غیررسمی و غیرقانونی انجام می‌شود.

این گزارش هدف دارد تا چگونگی استفاده روسیه از طلا در جنگ اوکراین را مورد بررسی قرار دهد. بخش اول به اهداف روسیه در بخش طلا پیش از جنگ می‌پردازد و سپس تغییر اولویت‌ها از زمان تهاجم را تحلیل می‌کند.

در سال‌های پیش از تهاجم روسیه به اوکراین، طلا به کالای اقتصادی ارزشمندی برای این کشور تبدیل شده بود، به‌ویژه پس از سال ۲۰۱۴ که روسیه وابستگی خود به دلار را کاهش داد و بیش از هر کشور دیگری طلا به ذخایر ارزی خود افزود. طلا همچنین به مهم‌ترین فلز درآمدزای روسیه تبدیل شد. با این حال، از شروع جنگ، طلا به یک منبع استراتژیک حیاتی بدل شده که به عنوان ابزاری اساسی برای مقابله با فشارهای اقتصادی غرب مورد استفاده قرار می‌گیرد. طلا اکنون در سیاست‌های چندین وزارتخانه روسیه گنجانده شده و بخش مهمی از روابط بین‌المللی این کشور شده است، به‌ویژه در قالب وسیله‌ای برای پرداخت هزینه تسلیحات و ارزهای خارجی (هرچند اندازه دقیق این فعالیت‌ها مشخص نیست). شواهدی از یک استراتژی جامع که سیاست طلای روسیه را هدایت کند پیدا نشد. در عوض، سه روند کلی در حال شکل‌گیری به نظر می‌رسد. اول، با وجود استثناهای قابل توجهی مانند سیاست ذخایر بانک مرکزی روسیه که به‌طور کلی مشابه دوره پیش از جنگ است،

¹ Russian Ministry of Finance

² Elvira Nabiullina

دشوار است.

چهارم، اقتصاد سیاسی روسیه ترکیبی از قوانین رسمی و هنجارهای غیررسمی است. به همین دلیل، بسیاری از اطلاعات، به‌ویژه درباره نحوه اتخاذ تصمیمات، منافع افراد یا گروه‌ها و چگونگی انجام معاملات، معمولاً از دید عموم پنهان می‌ماند.

پنجم، طلا در سیاست‌گذاری‌های اقتصادی دولت نقش مهمی پیدا کرده است تا بتواند به فشارهای اقتصادی پاسخ دهد. در این راستا، دیدگاه واحدی درباره طلا در تصمیمات سیاستی وجود ندارد و رویکرد روسیه در این زمینه همچنان در حال تغییر است. این چالش‌ها نشان می‌دهند که این گزارش جامع نیست و باید با احتیاط خوانده شود. با این حال، نویسندگان از منابع معتبر و ادبیات تخصصی اقتصاد سیاسی روسیه بهره برده‌اند تا تفسیر بهتری از داده‌های موجود ارائه دهند. در برخی زمینه‌ها، به‌ویژه در مورد تجارت غیرقانونی طلا، تحقیقات بیشتر ضروری است.

بخش دوم به تغییر نقش بانک‌ها و اولیگارش‌ها پرداخته و منابع مالی صنعت طلا در روسیه را بررسی می‌کند. بخش سوم وضعیت صنعت معدن‌کاری و تصفیه طلا در روسیه را توضیح داده و به دسترسی این کشور به تجهیزات معدن‌کاری و ماشین‌آلات می‌پردازد. بخش چهارم تأثیر روسیه در صنعت معدن‌کاری طلا در کشورهای خارجی، به‌ویژه قزاقستان و قرقیزستان، را بررسی می‌کند. بخش پنجم نقش طلا در تجارت جهانی طلا را تحلیل کرده و استفاده از آن به‌عنوان ابزاری برای پرداخت را مورد توجه قرار می‌دهد. گزارش با پیشنهادات کوتاهی برای تحقیقات بیشتر به پایان می‌رسد.

۱.۲ چالش‌ها و محدودیت‌ها

مطالعه در خصوص استفاده روسیه از طلا در جنگ اوکراین با پنج چالش اصلی مواجه است. اول، روسیه مدت‌هاست که در مورد میزان طلا، نحوه تأمین آن و مصارفش اطلاعات محرمانه نگه می‌دارد. به‌عنوان مثال، گوخران^۳، خزانه طلا و فلزات گرانبهای روسیه، هیچ‌گاه میزان طلاهای خود را اعلام نمی‌کند.

دوم، از آغاز جنگ، روسیه به‌طور رسمی دسترسی به داده‌های رسمی را محدود کرده و از اطلاعات نادرست برای پنهان‌سازی و فریب استفاده می‌کند. بسیاری از کسب‌وکارهای روسی، به‌ویژه آن‌هایی که در معرض تحریم‌ها هستند، به‌طور مرتب اطلاعات مربوط به مالکیت، سود و زیان خود را پنهان می‌کنند.

سوم، روسیه (و پیش از آن اتحاد جماهیر شوروی) به‌طور غیرقانونی از طلا برای دسترسی به ارزهای سخت در بازارهای بین‌المللی، تأمین مالی فعالیت‌های جاسوسی و انجام پرداخت‌ها خارج از سیستم‌های پرداخت ارزی استفاده کرده است. این روند از زمان آغاز جنگ همچنان ادامه دارد و پیگیری مقیاس و دامنه آن بسیار

³ Gokhran

فصل ۲. سیاست طلا در روسیه پیش از جنگ و در دوران جنگ

۲.۱. سیاست طلا پیش از جنگ

در زمان آغاز جنگ، صنعت طلا در روسیه، مانند سایر صنایع فلزی و انرژی، در حال توسعه ذخایر جدید در برخی از دشوارترین مناطق جهان بود. یکی از این ذخایر، بزرگ‌ترین ذخیره طلا جهان به نام سوخوی لوگ^۴ بود که از زمان کشف آن در دهه ۱۹۵۰ تا آن زمان هیچ‌گاه مورد بهره‌برداری قرار نگرفته بود. همچنین روسیه موفق شده بود سرمایه‌گذاری‌های خارجی، دانش فنی و تأمین‌کنندگان را به این بخش جذب کند. روسیه به‌طور مداوم در میان سه تولیدکننده برتر طلا در جهان قرار داشت و شرکت ملی پلیوس^۵، کمترین هزینه‌های عملیاتی را در بین تمام تولیدکنندگان بزرگ طلا در دنیا داشت. به‌طور کلی، پیش از جنگ، روسیه صنعت طلای خود را در سطح جهانی تقویت کرده بود و به‌طور مداوم بیش از ۳۰۰ تن طلا در سال تولید می‌کرد. این کشور همچنین پتانسیل داشت تا تا پایان این دهه به بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا

قبل از حمله روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲، سیاست‌های طلا در دولت پوتین بر دو اولویت اصلی تمرکز داشت. اول این که روسیه قصد داشت صنعت طلا را توسعه دهد تا به بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در جهان تبدیل شود و به این ترتیب، بیشترین درآمد را از این بخش کسب کند. این هدف تنها از جنبه اقتصادی مهم نبود، بلکه به دلیل نقش مهم این صنعت در اشتغال‌زایی در سیبری شرقی و شرق دور روسیه – جایی که بیشتر ذخایر طلا قرار دارد – از جنبه‌های اجتماعی و منطقه‌ای نیز اهمیت زیادی داشت. در این راستا، روسیه به‌طور نسبی موفق بود. در دهه ۱۹۹۰، صنعت طلا در روسیه از استانداردهای جهانی عقب‌افتاده بود، اما تا سال ۲۰۲۰، فلزات گرانبها به مهم‌ترین و سریع‌ترین بخش صادرات فلزات روسیه تبدیل شدند و طلا به‌عنوان اصلی‌ترین فلز گرانبها، بیش از ۲۵ درصد از کل صادرات فلزات را به خود

^۴ Sukhoi Log

^۵ Polyus

در جهان تبدیل شود. هدف دوم روسیه افزایش ذخایر طلای خود بود. این روند از سال ۲۰۰۶ آغاز شد، زمانی که مسکو بدهی‌های خارجی خود را تسویه کرد، ارز خود را قابل تبدیل ساخت و با افزایش جریان‌های سرمایه، وارد دوره‌ای طولانی از انباشت ذخایر شد.

جدول ۱. کشورهای تولیدکننده بیش از ۵۰ تن طلا به‌طور سالانه، ۲۰۲۰-۲۰۲۳ (به‌استثنای طلاهای بازیافتی) داده‌های سرویس زمین‌شناسی ایالات متحده					
مجموع	۲۰۲۳	۲۰۲۲	۲۰۲۱	۲۰۲۰	
چین	۱۴۳۶	۳۷۰	۳۷۲	۳۲۹	۳۶۵
استرالیا	۱۲۶۷	۳۱۰	۳۱۴	۳۱۵	۳۲۸
روسیه	۱۲۴۵	۳۱۰	۳۱۰	۳۲۰	۳۰۵
کانادا	۷۹۹	۲۰۰	۲۰۶	۲۲۳	۱۷۰
ایالات متحده	۷۲۳	۱۷۰	۱۷۳	۱۸۷	۱۹۳
مکزیک	۴۶۲	۱۲۰	۱۲۰	۱۲۰	۱۰۲
قزاقستان	۴۲۴	۱۳۰	۱۱۵	۱۱۶	۶۳
ازبکستان	۴۰۵	۱۰۰	۱۰۴	۱۰۰	۱۰۱
آفریقای جنوبی	۳۹۲	۱۰۰	۸۹	۱۰۷	۹۶
غنا	۳۹۱	۹۰	۸۸	۸۸	۱۲۵
پرو	۳۷۱	۹۰	۹۷	۹۷	۸۷
اندونزی	۳۶۷	۱۱۰	۱۰۵	۶۶	۸۶
برزیل	۲۶۰	۶۰	۶۱	۶۱	۷۸
مالی	۲۴۸	۶۰	۶۴	۶۳	۶۱
بورکینافاسو	۲۴۳	۶۰	۵۸	۶۷	۵۸
تانزانیا	۲۲۴	۶۰	۵۷	۶۰	۴۷
سودان	نامشخص	نامشخص	۵۰	۵۰	۹۰
آرژانتین	نامشخص	نامشخص	نامشخص	۶۰	۵۹
پاپوا گینه نو	نامشخص	نامشخص	نامشخص	۵۴	۵۴
مجموع	۱۲۲۲۷	۳۰۴۰	۳۰۵۹	۳۱۰۱	۳۰۲۷

موضوع تا حدی درست است، زیرا سرعت خرید طلا در آن زمان بسیار بالا بود. با این حال، بانک مرکزی پس از پاندمی به سرعت به انباشت ذخایر بازنگشت، که نشان می‌دهد نابیولینا از تعادل ذخایر روسیه و تغییر جهت تولیدکنندگان به بازارهای صادراتی راضی بود. همچنین پس از شروع جنگ و اعمال فشارهای شدید اقتصادی از سوی غرب، بانک مرکزی به نرخ پیش از پاندمی برای خرید طلا بازنگشت، به‌ویژه زمانی که نیمی از ذخایر ارزی روسیه مسدود شد. با اینکه بانک مرکزی ذخایر طلا را از یک‌پنجم به بیش از یک‌چهارم کل ذخایر افزایش داد، اما هنوز ذخایر ارزی روسیه به‌طور عمده به طلا وابسته نیست.

تا آغاز جنگ، روسیه یکی از بزرگ‌ترین ذخایر طلای جهان را در اختیار داشت که با ذخایر طلای کشورهای بزرگی چون فرانسه، ایتالیا و چین رقابت می‌کرد.

به طور خلاصه، تا آغاز جنگ، روسیه یکی از بزرگ‌ترین ذخایر طلای جهان را در اختیار داشت که با ذخایر طلای کشورهای بزرگی چون فرانسه، ایتالیا و چین قابل مقایسه بود (جدول ۲ و ۳). این ذخیره بزرگ بخش اصلی سیاست نابیولینا را تشکیل می‌دهد و هدف آن ایجاد یک سپر در برابر بحران‌های مالی، تورم و کاهش ارزش ارز، و همچنین حفظ استقلال مالی است. در حالی که سهم ذخایر طلا در کل ذخایر روسیه کمتر از چندین اقتصاد غربی است (جدول ۴)، خود جنگ باعث نشد که بانک مرکزی روسیه به خرید سریع‌تر طلا بازگردد، که نشان‌دهنده این است که نابیولینا معتقد بود دولت به اندازه کافی طلا برای دستیابی به ثبات مالی و نقدینگی کسب کرده است.

بین سال‌های ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۰، روسیه بیشتر از هر کشور دیگری طلا به ذخایر خود افزود، تحت نظارت بانک مرکزی روسیه. این دوره از انباشت ذخایر همچنین به توسعه صنعت طلا کمک کرد و بانک مرکزی روسیه حق اولویت خرید تمام طلای تولیدی را برای خود حفظ کرد. از زمانی که نابیولینا^۶ در سال ۲۰۱۳ به ریاست بانک مرکزی منصوب شد، سیاست‌هایی ایجاد کرد که هدف آن‌ها این بود که اقتصاد روسیه بتواند به بحران‌های دوره‌ای، به‌ویژه کاهش قیمت جهانی نفت، واکنش نشان دهد. این رویکرد به‌جای تمرکز بر رشد، بیشتر برای تضمین ثبات طراحی شده بود. این سیستم بحران‌ها را جلوگیری نمی‌کرد، اما به روسیه این امکان را می‌داد که به آن‌ها پاسخ دهد و نابیولینا به‌عنوان یک «تکنوکرات»^۷ مؤثر در سطح جهانی شناخته شد.

پس از تحریم‌های غربی در سال ۲۰۱۴، سیاست خرید طلا جنبه استراتژیک‌تری پیدا کرد. بانک مرکزی روسیه سرعت خرید طلا و یوان را افزایش داد و همزمان ذخایر دلاری خود را کاهش داد. بین سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۱، ذخایر دلاری روسیه چهار برابر کاهش یافت، در حالی که طلا به یک‌پنجم کل ذخایر رسید و یوان تقریباً یک‌پنجم دیگر را به خود اختصاص داد. با این حال، روسیه در دوران پاندمی سرعت خرید طلا را کاهش داد و ذخایر آن همچنان تنوع خود را حفظ کرد. در سال ۲۰۲۰، بانک مرکزی خرید طلا را متوقف کرد و تولیدکنندگان را به صادرات تشویق کرد، که این امر منجر به افزایش صادرات طلا به ۱۹ میلیارد دلار شد، که تقریباً ۱۷ میلیارد دلار آن به بریتانیا ارسال گردید.

برخی معتقدند که تصمیم بانک مرکزی برای بازسازی ذخایر ارزی خود بر اساس طلا و یوان (و کاهش وابستگی به دلار) پس از ۲۰۱۴ به‌منظور آمادگی برای رویارویی با غرب بوده است. این

^۶ Nabiullina

^۷ Technocrat

جدول ۲۰.۲ کشور برتر از نظر ذخایر طلا در جهان (بر اساس داده‌های شورای جهانی طلا) (داده‌ها از نوامبر – دسامبر ۲۰۲۳)

میزان ذخایر طلا (به تن)	طلا به‌عنوان درصدی از ذخایر ارزی	
ایالات متحده	۸,۱۳۳.۵۰	۶۹.۹۰٪
آلمان	۳,۳۵۲.۶۰	۶۹.۱۰٪
ایتالیا	۲,۴۵۱.۸۰	۶۵ ۰.۹۰٪
فرانسه	۲,۴۳۷.۰۰	۶۷.۳۰٪
روسیه	۲,۳۳۲.۷۰	۲۶.۰۰٪
چین	۲,۲۳۵.۴۰	۴.۳۰٪
سوئیس	۱,۰۴۰.۰۰	۸.۵۰٪
ژاپن	۸۴۶	۴.۴۰٪
هند	۸۰۳.۶	۸.۸۰٪
هلند	۶۱۲.۵	۵۸.۳۰٪
ترکیه	۵۴۰.۲	۲۹.۸۰٪
تایوان	۴۲۲.۴	۴.۷۰٪
پرتغال	۳۸۲.۶	۷۲.۱۰٪
ازبکستان	۳۷۱.۴	۷۱.۴۰٪
لهستان	۳۵۸.۷	۱۲.۴۰٪
عربستان سعودی	۳۲۳.۱	۴.۷۰٪
بریتانیا	۳۱۰.۳	۱۱.۶۰٪
قزاقستان	۲۹۴.۲	۵۴.۴۰٪
لبنان	۲۸۶.۸	۵۷.۱۰٪
اسپانیا	۲۸۱.۶	۱۸.۲۰٪
میانگین	۳۶۰.۰۰٪	

با این حال، همان‌طور که در ادامه توضیح داده خواهد شد، بانک مرکزی تنها نهادی نیست که در واکنش مالی و اقتصادی روسیه به بحران نقش دارد.

روسیه دو منبع دیگر ذخایر به نام‌های صندوق رفاه ملی و گوسفاند^۸ دارد که هر دو تحت نظارت وزارت دارایی قرار دارند و پیش از جنگ و در طول آن، به‌طور فعال در حال خرید، ذخیره‌سازی و استفاده از طلا بوده‌اند.

جدول ۳. سهم طلا از کل ذخایر در اختیار کشورهای غربی و روسیه (داده‌ها از دسامبر ۲۰۲۳)			
طلا به‌عنوان سهمی از ذخایر ارزی خارجی	میزان ذخایر طلا (به تن)		
پرتغال	۷۲.۱٪	۳۸۲.۶	
ایالات متحده	۶۹.۹٪	۸,۱۳۳.۵	
آلمان	۶۹.۱٪	۳,۳۵۲.۶	
فرانسه	۶۷.۳٪	۲,۴۳۷.۰	
ایتالیا	۶۵.۹٪	۲,۴۵۱.۸	
اتریش	۵۹.۷٪	۲۸۰	
هلند	۵۸.۳٪	۶۱۲.۵	
بلژیک	۳۷.۱٪	۲۲۷.۴	
روسیه	۲۶.۰٪	۲,۳۳۲.۷	
اسپانیا	۱۸.۲٪	۲۸۱.۶	
لهستان	۱۲.۴٪	۳۵۸.۷	
بریتانیا	۱۱.۶٪	۳۱۰.۳	
استرالیا	۸.۶٪	۷۹.۸	
میانگین	۴۴.۳٪		

^۸ Gosfund

جدول ۴. سهم طلا از کل ذخایر کشورهای اصلی بریکس (داده‌ها از دسامبر ۲۰۲۳)

میزان ذخایر طلا (به تن)	طلا به عنوان سهمی از ذخایر ارزی خارجی	
۲,۳۳۲.۷	۲۶.۰٪	روسیه
۱۲۵.۴	۱۳.۴٪	آفریقای جنوبی
۸۰۳.۶	۸.۸٪	هند
۲,۳۳۵.۴	۴.۳٪	چین
۱۲۹.۷	۲.۴٪	برزیل
	۱۱.۰٪	میانگین

۲.۲ سیاست طلا در دوران جنگ

۲.۲.۱ روی آوردن به طلا در دوران بی‌ثباتی

پروخوروف، انتقال از فاز «ثابت» به «بی‌ثبات» با رویدادهای مهمی همچون جنگ یا انقلاب که از بالا آغاز می‌شود، تعیین می‌شود.

از زمان حمله روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲، احترام به مقام اجرایی، تغییر سریع اولویت‌های سیاسی و تخصیص منابع گسترده به اولویت‌های مرتبط با جنگ در بسیاری از حوزه‌های جامعه روسیه مشاهده می‌شود. واضح‌ترین مثال این روند، رویکرد روسیه به خود جنگ است، که شامل بسیج جزئی و اولویت دادن به تولیدات دفاعی در بودجه روسیه می‌باشد. این شرایط همچنین در عرصه اقتصادی و سیاسی نیز قابل مشاهده است، به عنوان مثال، از طریق کمپین آشکار برای ملی‌سازی برخی از کسب‌وکارهای خصوصی مهم استراتژیک و تلاش برای تأمین واردات حیاتی در

به نظر نمی‌رسد که روسیه یک استراتژی جامع برای استفاده از طلا داشته باشد. در عوض، تحلیل‌ها حاکی از این است که بخش‌های مختلف دولت در واکنش به فشارهای اقتصادی غربی به طلا روی آورده‌اند.

برای درک بهتر روند تصمیم‌گیری روسیه در این شرایط، نویسندگان این تحقیق از کار الکساندر پروخوروف^۹، دانشمند روسی که رویکرد روسیه در مدیریت را به دو فاز تقسیم کرده است، بهره گرفته‌اند: فاز «ثابت»، که با رکود، فلج شدن و سرکوب رقابت مشخص می‌شود؛ و فاز «بی‌ثبات»، که با بسیج و رقابت شدید و دشوار همراه است. این مدل به طور مفید می‌تواند برای تمایز میان نحوه اداره کشور روسیه در دوران پیش از جنگ (در فاز ثابت) و پس از حمله (در فاز بی‌ثبات) استفاده شود. بر اساس نظر

^۹ Alexander Prokhorov

کنار برنامه جایگزینی واردات روسیه.

به نظر نمی‌رسد که روسیه یک استراتژی کلی برای استفاده از طلا داشته باشد.

بلکه، به نظر می‌رسد که بخش‌های مختلف دولت در واکنش به فشارهای اقتصادی غربی از طلا بهره‌برداری می‌کنند.

ساختاری اقتصاد... مهم‌ترین اولویت اکنون است." وی اذعان کرد که روابط اقتصادی، جغرافیای صادرات و واردات، نقش صنایع مختلف و زنجیره‌های تأمین بین‌المللی "بدون شک دچار تغییرات عمده‌ای خواهند شد." وی همچنین افزود که ایجاد "زیرساخت" لازم برای پاسخ به این تغییرات زمان‌بر خواهد بود، اما اولویت اصلی در حال حاضر این است که "حداکثر فرصت را برای همه نهادهای تجاری جهت نشان دادن ابتکار عمل فراهم کنیم." در این راستا، نابیولینا تأکید کرد که نقش بانک مرکزی این است که "تمرکز خود را به حمایت از این تحول در اقتصاد و بنگاه‌ها" معطوف کند، در حالی که سیاست پولی متعادل را ادامه دهد. اولویت‌های نابیولینا، در واقع، کنترل تورم و استفاده کارآمد از منابع بانک برای حمایت از این تحولات اقتصادی بود، بدون آنکه مشخص باشد این تحولات چه ابعادی خواهند داشت.

فرآیند تصمیم‌گیری بانک مرکزی در زمینه طلا در این دوران عمدتاً مطابق با پیش‌بینی‌های نابیولینا پیش رفته است؛ یعنی سیاست‌ها به‌طور مداوم بر اساس نیازهای فوری و شرایط روز اتخاذ شده است، در حالی که تلاش شده است سیاست‌های پولی پیش از جنگ همچنان تا حد ممکن حفظ شود. سه روز پس از آغاز حمله، بانک مرکزی خرید طلا از بازار داخلی را آغاز کرد، بدون آنکه دلیل مشخصی برای این اقدام بیان شود. رسانه‌های روسی گزارش کردند که این تصمیم به دلیل احتمال مسدود شدن دارایی‌های خارجی اتخاذ شده است. سپس، بانک مرکزی خرید طلا را متوقف کرد، زیرا مالیات بر ارزش افزوده (۲۰٪) بر خرید طلا لغو شد تا شهروندان روسی بتوانند طلا خریداری کنند، چراکه ارزش روبل به شدت کاهش یافته بود. این سیاست تأثیرات قابل توجهی داشت؛ در اولین سال جنگ، روس‌ها حدود ۱۰۰ تن طلا خریداری کردند که معادل یک سوم تولید سالانه طلا بود.

مقامات روسیه به وضوح تحت فشار شدیدی قرار دارند تا به هر نحو ممکن، راه‌حلی برای اولویت‌های سیاستی تعیین شده از سوی مقامات عالی‌رتبه پیدا کنند. این شرایط منجر به اتخاذ سیاست‌هایی می‌شود که عمدتاً بر اساس نیازهای فوری آن لحظه شکل می‌گیرند و در این راستا تقریباً هر روشی برای دستیابی به اهداف سیاستی مجاز است. به عبارت دیگر، دولت روسیه به جای برنامه‌ریزی استراتژیک، بیشتر به شیوه‌ای فوری و عملیاتی عمل می‌کند. یکی از پیامدهای این وضعیت، افزایش وابستگی به فعالیت‌های غیررسمی و غیرقانونی برای تأمین نیازهای کشور است. نمونه بارز این امر، ایجاد "ناوگان سایه"^{۱۰} برای تضمین صادرات نفت روسیه است. همچنین، قانونی شدن واردات خاکستری و دستورالعمل‌های صادرشده به کسب‌وکارها برای انجام پرداخت‌ها به صورت تهاتری نیز نشان‌دهنده این وضعیت است (که در فصل ۵ به آن پرداخته خواهد شد). به طور کلی، شرایط بی‌ثباتی تأثیرات زیادی بر فرآیند تصمیم‌گیری‌های سیاسی روسیه از زمان آغاز جنگ داشته است.

در چنین شرایطی، اهداف روسیه در زمینه طلا به‌طور قابل توجهی گسترش یافت. بانک مرکزی روسیه دیگر تنها به فکر آمادگی برای بحران نبود، بلکه به‌طور جدی در حال مقابله با بحران موجود بود. همان‌طور که نابیولینا در آوریل ۲۰۲۲ اشاره کرد، "تحول

¹⁰ Shadow Fleet

می‌کند. یکی از پیامدهای این وضعیت، افزایش وابستگی به فعالیت‌های غیررسمی و غیرقانونی برای تأمین نیازهای کشور است. نمونه بارز این امر، ایجاد "ناوگان سایه" برای تضمین صادرات نفت روسیه است. همچنین، قانونی شدن واردات خاکستری و دستورالعمل‌های صادرشده به کسب‌وکارها برای انجام پرداخت‌ها به صورت تهاتری نیز نشان‌دهنده این وضعیت است (که در بخش ۵ به آن پرداخته خواهد شد). به طور کلی، شرایط بی‌ثباتی تأثیرات زیادی بر فرآیند تصمیم‌گیری‌های سیاسی روسیه از زمان آغاز جنگ داشته است.

در چنین شرایطی، اهداف روسیه در زمینه طلا به طور قابل توجهی گسترش یافت. بانک مرکزی روسیه دیگر تنها به فکر آمادگی برای بحران نبود، بلکه به طور جدی در حال مقابله با بحران موجود بود. همان‌طور که نابیولینا در آوریل ۲۰۲۲ اشاره کرد، "تحول ساختاری اقتصاد... مهم‌ترین اولویت اکنون است." وی اذعان کرد که روابط اقتصادی، جغرافیای صادرات و واردات، نقش صنایع مختلف و زنجیره‌های تأمین بین‌المللی "بدون شک دچار تغییرات عمده‌ای خواهند شد." وی همچنین افزود که ایجاد "زیرساخت" لازم برای پاسخ به این تغییرات زمان‌بر خواهد بود، اما اولویت اصلی در حال حاضر این است که "حداکثر فرصت را برای همه نهادهای تجاری جهت نشان دادن ابتکار عمل فراهم کنیم." در این راستا، نابیولینا تأکید کرد که نقش بانک مرکزی این است که "تمرکز خود را به حمایت از این تحول در اقتصاد و بنگاه‌ها" معطوف کند، در حالی که سیاست پولی متعادل را ادامه دهد. اولویت‌های نابیولینا، در واقع، کنترل تورم و استفاده کارآمد از منابع بانک برای حمایت از این تحولات اقتصادی بود، بدون آنکه مشخص باشد این تحولات چه ابعادی خواهند داشت.

فرآیند تصمیم‌گیری بانک مرکزی در زمینه طلا در این دوران عمدتاً مطابق با پیش‌بینی‌های نابیولینا پیش رفته است؛ یعنی

حتی خود پوتین از مردم خواست تا طلا خریداری کنند، که نشان‌دهنده اهمیت جدید طلا برای حل مشکلات دولت روسیه بود. در ماه مارس ۲۰۲۲، بانک مرکزی دوباره خرید طلا را آغاز کرد و قیمت ثابت ۵۰۰۰ روبل برای هر گرم تعیین کرد، بلافاصله پس از تحمیل تحریم‌های غربی علیه بانک‌های دولتی روسیه که پیش‌تر طلا را از تولیدکنندگان خریداری می‌کردند. این اقدام به تولیدکنندگان مقداری تسکین بخشید و با استقبال سرگئی کاشوبا، رئیس اتحادیه تولیدکنندگان طلا روسیه، که از خرید دولتی تمامی طلاهای تولیدی کشور حمایت می‌کرد، مواجه شد. با این حال، بانک مرکزی در آوریل به دلیل افزایش قیمت‌های جهانی طلا و کاهش ارزش روبل، قیمت ثابت خود را لغو کرد. در این زمان، احتمالاً با توجه به تحولات سریع در سیاست‌های بانک مرکزی، نابیولینا همچنین شروع به محدود کردن اطلاعات مربوط به تغییرات ذخایر طلا در روسیه کرد و اعلام کرد که این اطلاعات "به صورت خلاصه و با تأخیر زمانی" منتشر خواهد شد. وی همچنین خاطرنشان کرد که در صورت نیاز، ذخایر طلا و ارز خارجی بانک مرکزی ممکن است برای تأمین واردات استفاده شود، که نشان می‌دهد بانک باید به خرید طلا از بازار داخلی ادامه دهد تا ذخایر خود را تکمیل کند. در اکتبر ۲۰۲۲، بانک مرکزی مجدداً خرید طلا را متوقف کرد، باوجود فشار اتحادیه تولیدکنندگان طلا برای حمایت بیشتر دولتی. مقامات روسیه به وضوح تحت فشار شدیدی قرار دارند تا به هر نحو ممکن، راه‌حلی برای اولویت‌های سیاستی تعیین‌شده از سوی مقامات عالی‌رتبه پیدا کنند. این شرایط منجر به اتخاذ سیاست‌هایی می‌شود که عمدتاً بر اساس نیازهای فوری آن لحظه شکل می‌گیرند و در این راستا تقریباً هر روشی برای دستیابی به اهداف سیاستی مجاز است. به عبارت دیگر، دولت روسیه به جای برنامه‌ریزی استراتژیک، بیشتر به شیوه‌ای فوری و عملیاتی عمل

همچنین خاطرنشان کرد که در صورت نیاز، ذخایر طلا و ارز خارجی بانک مرکزی ممکن است برای تأمین واردات استفاده شود، که نشان می‌دهد بانک باید به خرید طلا از بازار داخلی ادامه دهد تا ذخایر خود را تکمیل کند. در اکتبر ۲۰۲۲، بانک مرکزی مجدداً خرید طلا را متوقف کرد، باوجود فشار اتحادیه تولیدکنندگان طلا برای حمایت بیشتر دولتی. بانک مرکزی روسیه تصمیم خود را با اشاره به نگرانی‌های ناشی از افزایش تورم به دلیل افزایش عرضه پول توضیح داد. در ماه اکتبر، معاون نابیولینا، الکسی زابوتکین، اعلام کرد که روسیه دیگر خرید طلا نخواهد داشت.

به‌طور کلی، اولویت‌های بانک مرکزی روسیه از سال ۲۰۲۲ به‌طور چشمگیری تغییر کرد، زیرا نابیولینا بر واکنش به بحران تمرکز کرد. با این حال، وی تلاش کرد رویکرد شناخته‌شده‌ای به سیاست‌های پولی و ذخایر حفظ کند. بانک در نهایت به خریدار تضمینی طلاهای روسی تبدیل نشد، حتی زمانی که بانک‌های دولتی تحت تحریم‌ها قرار گرفتند. زابوتکین گفته است که ذخایر طلای روسیه در سطح کافی است و "حمایت هدفمند از بخش‌های خاصی از اقتصاد جزو وظایف بانک مرکزی روسیه نیست." این نشان می‌دهد که بانک مرکزی تمایلی به حمایت از صنعت طلا ندارد، که این موضوع موجب ناامیدی سرگئی کاشوبا، رئیس اتحادیه تولیدکنندگان طلا روسیه، و همتای وی در اتحادیه کاوشگران طلا شده است. این دو فرد به‌طور قوی استدلال کرده‌اند که صنعت طلا از اهمیت استراتژیک برخوردار است و دولت باید تمامی طلاها را با محاسبه قیمت خاصی خریداری کند.

از سوی دیگر، اگرچه برخی گمانه‌زنی‌ها وجود دارد مبنی بر اینکه روسیه ممکن است طلاهای خود را از ذخایر برداشت کرده و به‌سرعت آن‌ها را دوباره جایگزین کند (که ممکن است در آمار

سیاست‌ها به‌طور مداوم بر اساس نیازهای فوری و شرایط روز اتخاذ شده است، در حالی که تلاش شده است سیاست‌های پولی پیش از جنگ همچنان تا حد ممکن حفظ شود. سه روز پس از آغاز حمله، بانک مرکزی خرید طلا از بازار داخلی را آغاز کرد، بدون آنکه دلیل مشخصی برای این اقدام بیان شود. رسانه‌های روسی گزارش کردند که این تصمیم به‌دلیل احتمال مسدود شدن دارایی‌های خارجی اتخاذ شده است. سپس، بانک مرکزی خرید طلا را متوقف کرد، زیرا مالیات بر ارزش افزوده (۲۰٪) بر خرید طلا لغو شد تا شهروندان روسی بتوانند طلا خریداری کنند، چراکه ارزش روبل به‌شدت کاهش یافته بود. این سیاست تأثیرات قابل‌توجهی داشت؛ در اولین سال جنگ، روس‌ها حدود ۱۰۰ تن طلا خریداری کردند که معادل یک‌سوم تولید سالانه طلا بود. حتی خود پوتین از مردم خواست تا طلا خریداری کنند، که نشان‌دهنده اهمیت جدید طلا برای حل مشکلات دولت روسیه بود.

در ماه مارس ۲۰۲۲، بانک مرکزی دوباره خرید طلا را آغاز کرد و قیمت ثابت ۵۰۰۰ روبل برای هر گرم تعیین کرد، بلافاصله پس از تحمیل تحریم‌های غربی علیه بانک‌های دولتی روسیه که پیش‌تر طلا را از تولیدکنندگان خریداری می‌کردند. این اقدام به تولیدکنندگان مقداری تسکین بخشید و با استقبال سرگئی کاشوبا، رئیس اتحادیه تولیدکنندگان طلا روسیه، که از خرید دولتی تمامی طلاهای تولیدی کشور حمایت می‌کرد، مواجه شد. با این حال، بانک مرکزی در آوریل به‌دلیل افزایش قیمت‌های جهانی طلا و کاهش ارزش روبل، قیمت ثابت خود را لغو کرد. در این زمان، احتمالاً با توجه به تحولات سریع در سیاست‌های بانک مرکزی، نابیولینا همچنین شروع به محدود کردن اطلاعات مربوط به تغییرات ذخایر طلا در روسیه کرد و اعلام کرد که این اطلاعات "به‌صورت خلاصه و با تأخیر زمانی" منتشر خواهد شد. وی

درآمد هنگام فروش شمش‌های طلا معاف شده‌اند. این اقدامات تأثیر زیادی داشته و در سال ۲۰۲۲ بیش از ۷۵ تن طلا خریداری شد و در سال ۲۰۲۳ این رقم به ۹۵ تن رسید.

با این حال، سیاست‌های طلا در روسیه به‌طور استراتژیک تدوین نمی‌شود و مرتباً تغییر می‌کند. برای مثال، در اکتبر ۲۰۲۳، دولت تلاش کرد تا برخی مالیات‌ها را جبران کند و مالیات‌های صادراتی بر برخی کالاها، از جمله طلا، مبتنی بر نرخ برابری روبل وضع کرد. این اقدام باعث شد تا تعداد زیادی از مردم برای فرار از

اختلافاتی بین بلوک‌های اقتصادی و امنیتی درباره نحوه استفاده از طلا به وجود آمده است.

مالیات‌های صادراتی با طلا از کشور خارج شوند. در ژانویه ۲۰۲۴، وزارت دارایی اعلام کرد که قصد دارد با این پدیده مقابله کند. همچنین، دولت اعلام کرده که قصد دارد مجازات‌های قانونی برای تصفیه غیرقانونی طلا را افزایش دهد، کنترل‌های ضدپولشویی را در تجارت طلا اعمال کند و نظارت خود بر گردش طلا را تقویت نماید. این تغییرات در سیاست‌ها نشان‌دهنده این است که اختلافات جدی میان دو بلوک اقتصادی و امنیتی روسیه در مورد نحوه استفاده از طلا به وجود آمده است. برخی از افراد تندرو، مانند نیکولای پاتروشف^{۱۶}، دبیر شورای امنیت روسیه، خواهان ایجاد روبل طلا و سیستمی تجاری با پشتوانه طلا هستند. در آوریل ۲۰۲۲، دیمیتری پسکوف^{۱۷}، سخنگوی کرم‌لین، نیز اعلام کرده بود که رئیس‌جمهور پوتین در حال بررسی ایجاد روبل طلا

کلی ذخایر نشان داده نشود)، اما بانک مرکزی از بازگشت به فرآیند انباشت ذخایر خودداری کرده است.

۲.۲.۲ سیاست طلا بین شعار و واقعیت

در تابستان ۲۰۲۲، اندری بلوسوف^{۱۱}، معاون نخست‌وزیر پیشین روسیه، سه سناریو برای تحولات اقتصادی کشورش مطرح کرد. سناریوی اول «اقتصاد بسیج^{۱۲}» بود که به دلیل مشکلاتی که برای مردم به همراه داشت، غیرممکن به نظر می‌رسید. سناریوی دوم «اصلاحات» بود، اما به گفته بلوسوف، این گزینه هم به دلیل تغییرات عمده‌ای که در تعادل اجتماعی و اقتصادی کشور ایجاد می‌کرد، به بی‌ثباتی می‌انجامید. در نهایت، سناریوی سوم، که بیشتر محتمل به نظر می‌رسید، «انطباق با شرایط جدید» بود. همانطور که استفن فورستکیو^{۱۳}، متخصص فلزات و سیاست‌گذاری در روسیه، اشاره کرده است، این رویکرد در واقع همان سیاست «پیش رفتن بدون برنامه‌ریزی دقیق» است. در نتیجه، طلا به یک موضوع مهم در سیاست‌گذاری‌های دولت روسیه تبدیل شده و مزایای آن در بالاترین سطوح به شدت ترویج می‌شود. مشخص است که بانک مرکزی روسیه دیگر نقش اصلی را در سیاست‌گذاری‌های طلا ندارد. نخست‌وزیر میخائیل میشستین^{۱۴} و وزیر دارایی آنتون سیلوانوف^{۱۵} هر دو اعلام کرده‌اند که طلا به عنوان یک گزینه مناسب برای سرمایه‌گذاری به جای ارز، توصیه می‌شود و از مردم خواسته‌اند آن را خریداری کنند. برای تشویق بیشتر سرمایه‌گذاری‌های خصوصی در طلا، خرید آن از پالایشگاه‌ها مجاز شده است و شهروندان از پرداخت مالیات بر

¹¹ Andrey Belousov

¹² Mobilisation Economy

¹³ Stephen Fortescue

¹⁴ Mikhail Mishustin

¹⁵ Anton Siluanov

¹⁶ Nikolai Patrushev

¹⁷ Dmitry Peskov

تلاش‌های کشورهای دوست برای کاهش وابستگی به دلار هم‌راستا باشد. اگرچه این طرح‌ها هنوز به مرحله اجرا نرسیده‌اند، اما روسیه به طور فزاینده‌ای به طلا وابسته شده است. در این راستا، روسیه اخیراً به ارزش‌های دیجیتال توجه بیشتری نشان داده است. پیش از جنگ، روسیه مخالف ارزش‌های دیجیتال بود و استفاده از آن‌ها را ممنوع کرده بود، اما حالا تمایل به استفاده از ارزش‌های دیجیتال برای پرداخت‌های بین‌المللی پیدا کرده است. در سال ۲۰۲۲، آنا تولی آکساکوف^{۱۸}، رئیس کمیته مالی دوما، اعلام کرد که قانونگذاران آماده‌اند در مورد ارزش‌های دیجیتال قانون‌گذاری کنند و گفته شده که روسیه و ایران در حال مذاکره برای ایجاد یک استیبل‌کوین طلا برای تسهیل تجارت دوجانبه هستند. همچنین آکساکوف اعلام کرده که روسیه قصد دارد استیبل‌کوینی با پشتوانه طلا منتشر کند. در اوت ۲۰۲۳، اسکوروبوگاتووا^{۲۰} گزارش داد که آزمایش ارز دیجیتال بانک مرکزی در حال انجام است و ممکن است این به استفاده گسترده از توکن دیجیتال در معاملات بین‌المللی منجر شود. به طور کلی، طلا نقش مهمی در افکار روسیه برای توسعه ارز دیجیتال دارد. وزیر توسعه اقتصادی، ماکسیم اورشکین، اعلام کرده است که روسیه در تلاش است تا به مرحله جدیدی در سیستم مالی جهانی دست یابد و ارزش‌های دیجیتال با ثباتی را ایجاد کند. روسیه همچنین از کشورهای بریکس برای حمایت از این ابتکار کمک می‌طلبد. با این حال، در حال حاضر، روسیه عمدتاً به تسویه حساب‌های ارزی ملی، به‌ویژه یوان، که ۷۰٪ از تجارت دوجانبه روسیه و چین را در سال ۲۰۲۳ تشکیل داده، تکیه دارد. به‌طور کلی، ایده‌های بزرگ در مورد طلا – مانند معرفی روبل طلا و ارز دیجیتال با پشتوانه طلا – تاکنون به مرحله اجرا نرسیده‌اند. با این حال، به نظر می‌رسد که

است، اما نابیولینا، رئیس بانک مرکزی، این موضوع را رد کرده بود. وزارت دارایی هم به این طرح اعتراض کرده و گفته بود که این اقدام ممکن است منجر به از دست رفتن کنترل بر ذخایر طلا شود. این بحث‌ها در مورد روبل طلا اهمیت زیادی دارند، زیرا به تلاش‌های روسیه برای ایجاد یک ارز تجاری مشترک میان کشورهای بریکس مرتبط است. اگرچه هیچ شواهدی از ایجاد چنین ارزی با پشتوانه طلا در میان کشورهای بریکس وجود ندارد، اما بحث در این زمینه ادامه دارد. سرگئی گلازیف^{۱۹}، مشاور اقتصادی پیشین پوتین و وزیر کمیسیون اقتصادی اوراسیا، از حامیان این طرح است و در طول جنگ او پیشنهادهایی برای ایجاد یک سیستم مالی مستقل از غرب و ایجاد یک استیبل‌کوین با پشتوانه طلا برای تجارت بین‌المللی مطرح کرده است. گلازیف معتقد است که چنین سیستم‌هایی می‌توانند روسیه را از فشارهای تحریمی نجات دهند و به تسهیل تجارت با کشورهای دوست کمک کنند. به نظر گلازیف، دو بلوک بین‌المللی شکل خواهد گرفت: یکی از آن‌ها از دلار برای معاملات بین‌المللی استفاده می‌کند و دیگری از یک ارز جدید برای تجارت جهانی و ارزش‌های داخلی خود برای معاملات داخلی بهره خواهد برد. در طول جنگ، گلازیف همچنین تلاش کرده بود تا بانک مرکزی روسیه طلا خریداری کند و استاندارد طلای مستقل از غرب را برقرار کند، همچنین طرحی برای معرفی استیبل‌کوین طلا برای تجارت جهانی داشت، اما موفق به اجرایش نشد. او همچنین پیشنهاد داده است که روسیه به «روبل طلای ۳۰» تبدیل شود تا در برابر تحریم‌ها مقاوم‌تر شود و تجارت با کشورهای «دوست» را تسهیل کند. طبق پیش‌بینی او، این تغییر می‌تواند تولید ناخالص داخلی روسیه را افزایش دهد، رشد بخش معدن طلا را تسریع کند و با

¹⁸ Sergei Glazyev

¹⁹ Anatoly Aksakov

²⁰ Skorobogatova

اسکروبوگاتوا نقش مهمی در توسعه این طرح‌ها دارد، بنابراین اظهارات او باید به دقت دنبال شود. در عمل، سیاست‌گذاران دولت به‌طور تاکتیکی از طلا برای مقابله با تحولات اقتصادی استفاده می‌کنند. طلا اکنون در اولویت‌های مختلف سیاست‌های جنگی نقش دارد و به یک منبع استراتژیک تبدیل شده که مشابه با نفت، در تأمین عملیات‌های دولت روسیه در دوران جنگ اهمیت زیادی پیدا کرده است. همان‌طور که در جدول ۵ نشان داده شده، طلا اکنون در چندین حوزه مهم سیاستی از جمله اقتصادی، صنعتی، بین‌المللی و نظامی جایگاه ویژه‌ای دارد.

جدول ۵. اهداف جنگی روسیه برای طلا و دستگاه‌های دولتی مرتبط (منابع مختلف)

اهداف طلا در دوران جنگ	دستگاه‌های دولتی مرتبط	فعالیت‌ها
 دسترسی به کالاهای خارجی	- وزارت دفاع - وزارت صنعت و تجارت	طلا در ترکیه و امارات برای دریافت ارز سخت و در ایران و کره شمالی برای خرید تسلیحات مبادله شده است.
 تعقیب منافع خارجی روسیه	- وزارت امور خارجه - وزارت دفاع - سرویس امنیت فدرال - سرویس اطلاعات خارجی - اداره اصلی اطلاعات	روسیه در تلاش است تا ارزی مبتنی بر طلا برای کشورهای بریکس ایجاد کند.
 تولید طلا و اشتغال	- روس‌ندرا - وزارت صنعت و تجارت - وزارت توسعه شرقی	- روسیه همچنان به اکتشاف و استخراج طلا اهمیت می‌دهد. به‌عنوان نمونه، بزرگ‌ترین ذخیره طلا پس از دوران شوروی در سال ۲۰۲۳ در معدن Sovinoye متعلق به روساتم کشف شد. - سرمایه‌گذاران جدید با حمایت بانک‌های روسی وارد این بخش شده‌اند و این امر باعث شده تا شرکت‌های بزرگ حتی با وجود تحریم‌ها، منابع مالی خود را ادامه دهند. - روسیه همچنین به توسعه فعالیت‌های معدنی خود در کشورهای خارجی ادامه می‌دهد، به‌ویژه از طریق روس‌جئو. در بخش طلا، روسیه در کشورهایی چون بورکینافاسو، جمهوری آفریقای مرکزی، مالی و سودان نفوذ دارد و احتمالاً در سایر کشورهای آفریقایی نیز حضور دارد. علاوه بر این، روسیه تأثیر زیادی بر شرکت‌های استخراج طلا در ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان دارد.

جدول ۵. اهداف جنگی روسیه برای طلا و دستگاه‌های دولتی مرتبط (منابع مختلف)

اهداف طلا در دوران جنگ	دستگاه‌های دولتی مرتبط	فعالیت‌ها
 ذخایر طلا و روند دلارزدایی	- بانک مرکزی روسیه - وزارت دارایی	- بانک مرکزی روسیه ذخایر طلای کشور را به حدود ۲۵٪ از مجموع ذخایر ارزی افزایش داده است. - حدود ۴۰٪ از صندوق رفاه ملی اکنون به طلا اختصاص یافته است. - گوسفاند میزان دقیقی از ذخایر طلای خود را فاش نکرده، اما در طول جنگ به‌طور تقریبی هر ماه اقدام به خرید طلا کرده است.
 منبع درآمدها	وزارت دارایی	- وزارت دارایی برای جبران کسری بودجه، طلاهای موجود در صندوق رفاه ملی را می‌فروشد. - وزارت دارایی مالیات صادراتی بر طلا وضع کرده است، اما این مالیات از ژوئن ۲۰۲۴ لغو خواهد شد و به‌جای آن یک مالیات اضافی بر استخراج طلا تا دسامبر ۲۰۲۴ اعمال می‌شود.
 فرار از تحریم‌ها	وزارت دارایی	- بانک‌های غیرتحریمی در مبادلات طلا برای تبدیل آن به ارزهای معتبر جهانی فعالیت کرده‌اند - به منظور کاهش ریسک‌های ناشی از تحریم‌ها، اکنون بیشتر تولیدکنندگان بزرگ طلا در روسیه تحت کنترل مالکان جدید قرار دارند.
 ثبات بخشی به اقتصاد	- بانک مرکزی روسیه - وزارت دارایی	- مالیات بر ارزش افزوده (VAT) برای خرید طلا توسط افراد لغو شده است. - بانک‌های روسی کسب‌وکارهایی برای فروش طلا ایجاد کرده‌اند.
 حمایت از تجارت و پرداخت‌های بین‌المللی	وزارت دارایی	حمایت لفظی از راه‌اندازی یک استیبل کوین با پشتوانه طلا برای تسهیل پرداخت‌های بین‌المللی به‌صورت غیر دلاری.

۲.۲.۳ اکتساب ذخایر طلای روسیه در دوران جنگ

اگر طلاهای صندوق رفاه ملی روسیه را هم به ذخایر این کشور اضافه کنیم، روسیه در دو دهه اخیر بیشترین ذخیره طلا را در مقایسه با هر کشور دیگری، از جمله چین، انباشته کرده است.

این موضوع از دو جنبه اهمیت دارد: اولاً، اگر طلاهای صندوق رفاه ملی به ذخایر کل روسیه اضافه شود، روسیه طی دو دهه گذشته بیشتر از هر کشوری دیگر طلا جمع‌آوری کرده است، حتی از چین نیز پیشی گرفته است. ثانیاً، اینکه صندوق رفاه ملی شش ماه قبل از جنگ شروع به خرید طلا کرده، نشان‌دهنده آمادگی برخی بخش‌های دولت - به‌ویژه بخش اجرایی - برای دوره‌ای از ناپایداری است، حتی اگر بانک مرکزی روسیه چنین آمادگی نداشته باشد. در طول جنگ، صندوق رفاه ملی از ذخایر نقدی خود برای تأمین کسری بودجه دولت استفاده کرده است. به نظر می‌رسد که بیش از ۲۰۰ تن طلا از زمان آغاز جنگ توسط این صندوق به فروش رفته باشد. به طور کلی، این فعالیت مالی صندوق رفاه ملی ممکن است توضیح دهد که چرا بانک مرکزی روسیه از زمان آغاز جنگ خرید طلا را از سر نگرفته است.

گوسفاند، ذخیره‌گاه دولتی فلزات گرانبها (طلا، نقره و فلزات گروه پلاتینیوم) و سنگ‌های قیمتی (الماس‌های طبیعی، زمرد، یاقوت، یاقوت کبود، الکساندریت، مرواریدهای طبیعی خام و فرآوری‌شده و سنگ‌های کهن‌دریایی منحصر به فرد) است که تحت مدیریت آندری یورین (که تحریم نشده است) و تأمین مالی وزارت دارایی قرار دارد. گوسفاند مسئولیت‌های مختلفی دارد، از جمله نظارت بر جابجایی فلزات گرانبها و سنگ‌های قیمتی به و از کشورهای خارج از اتحادیه اقتصادی اوراسیا. این نهاد همچنین قیمت‌های ماهانه فلزات گرانبها را تأیید کرده و جدول قیمت‌ها را منتشر می‌کند.

رویکرد روسیه در قبال ذخایر طلای خود در طول جنگ تغییرات زیادی داشته است. همان‌طور که پیش‌تر اشاره شد، در ماه‌های قبل از جنگ، بانک مرکزی روسیه خرید طلا را به میزان قبل از پاندمی از سر نگرفت و در حال حاضر بیشتر به بحران پاسخ می‌دهد تا انباشت ذخایر. با این حال، دو نهاد دیگر - صندوق رفاه ملی و گوسفاند - به‌طور فعال در حال خرید، ذخیره‌سازی و استفاده از طلا هستند.

صندوق رفاه ملی که از درآمدهای نفت و گاز تأمین می‌شود، تحت نظارت وزارت دارایی است. در مه ۲۰۲۱، میخوستین فرمانی امضا کرد که بر اساس آن صندوق رفاه ملی باید دارایی‌های خود را به ۶۰٪ یوان و ۴۰٪ طلا تبدیل کند. این اقدام نشان می‌دهد که دولت پیش از حمله به اوکراین، قصد داشت صندوق روز مبادا خود را در برابر دلار محافظت کند.

در می ۲۰۲۱، میخوستین فرمانی را امضا کرد که طبق آن، صندوق رفاه ملی باید دارایی‌های خود را به ۶۰٪ یوان و ۴۰٪ طلا تبدیل می‌کرد. این اقدام نشان‌دهنده تلاش دولت برای اطمینان از اینکه «صندوق روزهای بد» آن در برابر دلار آسیب‌پذیر نباشد، چندین ماه پیش از آغاز حمله به اوکراین بود.

این تصمیم باعث افزایش قابل توجه ذخایر فیزیکی طلا در روسیه شد (تا دسامبر ۲۰۲۲، ۵۵۵ تن طلا به ترازنامه صندوق رفاه ملی افزوده شد)، که نشان‌دهنده تلاش روسیه برای تقویت ذخایر طلا پیش از فشارهای اقتصادی غرب بعد از حمله به اوکراین است.

مقدار دقیق طلا در گوسفاند اعلام نشده است، اما
احتمالاً مقدار آن بسیار زیاد است.

گوخران تنها به فروش فلزات گرانبها و سنگ‌های قیمتی تا سقف
۱ میلیارد روبل در سال می‌پردازد و فقط آن‌هایی را می‌فروشد که
برای ذخیره‌سازی بلندمدت در گوسفاند مناسب نیست.

گوسفاند، انبار دولتی فلزات و سنگ‌های قیمتی،
زیر نظر آندری یورین (که تحت تحریم
نیست) اداره می‌شود.

مقدار دقیق طلاهای موجود در گوسفاند اعلام نشده است، اما
احتمالاً بسیار زیاد است. به نظر می‌رسد که گوسفاند مسئولیت‌های
زیادی در زمینه خرید طلا در طول جنگ به عهده گرفته است و
حتی بیشتر از بانک مرکزی روسیه در این زمینه عمل کرده است.
این نهاد از درخواست وضعیت «تحویل خوب» برای خریدهای خود
دست کشیده، که به این معناست که هر فلز گرانبهائی می‌تواند
توسط گوسفاند نگهداری شود، بدون توجه به منشأ آن. علاوه بر
این، قانونی تحت عنوان «فلزات گرانبها و سنگ‌های قیمتی» در
سال ۲۰۲۲ تصویب شد که به رئیس‌جمهور پوتین اجازه می‌دهد
دارایی‌های گوسفاند را در صورت نیاز به منافع ملی برداشت کند.
جدول ۶ ذخایر طلای موجود در بانک مرکزی روسیه، صندوق رفاه
ملی و گوسفاند را نشان می‌دهد.

جدول ۷ نیز مقیاس بودجه تخصیص یافته به گوخران برای خرید
فلزات گرانبها و سنگ‌های قیمتی را نشان می‌دهد که در طی پنج
سال از ۲۰۲۲ به‌طور متوسط سالانه ۳۷.۸ میلیارد روبل (تقریباً ۴۱۷
میلیون دلار) برای خرید این فلزات اختصاص یافته است. با این
حال، این ارقام در طول زمان معمولاً مورد بازنگری قرار می‌گیرند.
گزارش سال ۲۰۲۲ نشان می‌دهد که حدود ۳۸ میلیارد روبل برای
خرید فلزات گرانبها و سنگ‌های قیمتی در سال ۲۰۲۴ تخصیص
داده خواهد شد، اما گزارش سال ۲۰۲۴ رقم ۵۱.۵ میلیارد روبل را
ذکر کرده است. به‌طور کلی، گوسفاند در سال‌های جنگ (۲۰۲۲)،
(۲۰۲۳، ۲۰۲۴) به‌طور میانگین بودجه‌ای معادل ۴۳ میلیارد روبل
داشته است و احتمال می‌رود این رقم در سال‌های ۲۰۲۵ و ۲۰۲۶
افزایش یابد. علاوه بر این، طبق گزارش‌های رسانه‌ای روسیه،

جدول ۶. ذخایر طلای شناخته شده (و شناخته شده ناشناخته) روسیه، ۲۰۲۳-۲۰۱۴ (تن) (داده‌ها از منابع مختلف)

رقبای	طلا در صندوق رفاه ملی		طلای موجود در ذخایر نامشخص		طلای موجود در ذخایر ارزی	سال
	ذخایر طلای شناخته شده در چین	توضیحات	طلا در ترازنامه صندوق رفاه ملی (به تن)	توضیحات	طلای خریداری شده توسط بانک مرکزی روسیه (به تن)	
۰			۰	نامشخص	۱۷۳	۲۰۱۴
۷۰۸.۲			۰	نامشخص	۲۰۶.۴	۲۰۱۵
۸۰.۲			۰	نامشخص	۲۰۰.۷	۲۰۱۶
۰			۰	نامشخص	۲۲۳.۵	۲۰۱۷
۱۰			۰	نامشخص	۲۷۴.۳	۲۰۱۸
۹۵.۸			۰	نامشخص	۱۵۸.۱	۲۰۱۹
۰			۰	نامشخص	۲۷.۴	۲۰۲۰
۰	صندوق رفاه ملی مجاز شد تا ۴۰٪ از دارایی‌های خود را به طلا و ۶۰٪ آن را به یوآن تبدیل کند.	نامشخص		نامشخص	۳.۱	۲۰۲۱
۶۲.۲	ما فرض می‌کنیم که این طلا به تازگی خریداری شده است.	۵۵۵	وزارت دارایی ۴۴.۴ میلیارد روبل برای خرید طلا و سنگ‌های قیمتی تخصیص داد.		۳۱.۱	۲۰۲۳
۲۲۴.۹	۲۳۲.۵ تن فروخته شد	۴۱۳.۸	وزارت دارایی ۵۱.۵ میلیارد روبل برای خرید طلا و سنگ‌های قیمتی تخصیص داد.	۳۳.۷	۰	۲۰۲۳
	۹۱.۳ تن اضافه شد					

جدول ۶. ذخایر طلای شناخته شده (و شناخته شده ناشناخته) روسیه، ۲۰۲۳-۲۰۱۴ (تن) (داده‌ها از منابع مختلف)

رقبا	طلا در صندوق رفاه ملی		طلای موجود در ذخایر نامشخص		طلای موجود در ذخایر ارزی	سال
ذخایر طلای شناخته شده در چین	توضیحات	طلا در ترازنامه صندوق رفاه ملی (به تن)	توضیحات	طلای خریداری شده توسط گوسفاند(به تن)	طلای خریداری شده توسط بانک مرکزی روسیه(به تن)	
	بیانیه وزارت دارایی درباره موجودی صندوق رفاه ملی در ژانویه ۲۰۲۵	۳۵۸	وزارت دارایی ۵۱.۵ میلیارد روبل برای خرید طلا و سنگ‌های قیمتی تخصیص داده است.		نامشخص	۲۰۲۴
۱۱۸۱.۳		۳۵۸		حداقل ۴۵.۷ تن	۱۲۹۷.۶	مجموع
					حداقل از ۱۷۰۱.۳	مجموع کل

این جدول مقدار طلای اکتسابی روسیه در دهه گذشته را بر اساس منابع عمومی موجود نشان می‌دهد. بر اساس این جدول، بانک مرکزی روسیه تا پیش از پاندمی به سرعت طلا خریداری کرده، اما از آن زمان میزان خرید کاهش یافته است. همچنین، گوسفاند (از آغاز جنگ بیشتر از بانک مرکزی طلا خریداری کرده است. در سال ۲۰۲۲، ۵۵۵ تن طلا در ترازنامه صندوق رفاه ملی ظاهر شد، پس از آن که می‌شوستین فرمان داد ۴۰ درصد از دارایی‌های این صندوق باید به طلا تبدیل شود. نکته‌ای که قابل توجه است این است که در حالی که بانک مرکزی و گوسفاند در حال خرید طلا هستند، صندوق رفاه ملی طلا را برای حمایت از بودجه خرج می‌کند.

جدول ۷. بودجه اختصاص یافته به گخران برای خرید فلزات و سنگ‌های قیمتی و اهداف فروش (میلیارد روبل) (منابع مختلف)

۲۰۲۶	۲۰۲۵	۲۰۲۴	۲۰۲۳	۲۰۲۲	
۳۸۸	۳۸۹	۵۱.۵	۵۱.۵	۴۴.۴	بودجه اختصاص یافته برای خرید فلزات و سنگ‌های قیمتی
۱	۱	۱	۱.۵	۲.۵	مقدار هدف فروش فلزات و سنگ‌های قیمتی
۳۷۸	۳۷۹	۵۰.۵	۵۰	۴۱.۹	ارزش خالص سالانه فلزات و سنگ‌های قیمتی
۳۸۸	۳۸۹	۵۱.۵	۵۱.۵	۴۴.۴	بودجه اختصاص یافته برای خرید فلزات و سنگ‌های قیمتی

همان‌طور که در جدول ۸ نشان داده شده است، گوسفاند در طول جنگ به‌طور منظم طلا خریداری کرده است، از جمله حدود ۱۲ تن در سال ۲۰۲۲ و بیش از ۳۳ تن در سال ۲۰۲۳. گزارش‌ها حاکی از آن است که این طلاها به‌طور عمده از بازار داخلی خریداری شده و با تخفیف‌هایی نسبت به قیمت لندن، که نشان‌دهنده خرید طلا با قیمت‌های کمتر از قیمت‌های بین‌المللی است، انجام شده است.

بر اساس محاسبات ما، در صورتی که گوسفاند در سال ۲۰۲۴ به اندازه ۱۲ تن طلا خریداری کند (همان‌طور که در ۲۰۲۲ خریداری کرده بود، ولی بسیار کمتر از ۳۳.۷ تن در سال ۲۰۲۳)، خرید این میزان طلا تقریباً ۹۹۶ میلیون دلار هزینه خواهد داشت.

به عبارت دیگر، اگر گوسفاند تمام بودجه خود را صرف خرید ۱۲ تن طلا کند، نیاز به تخفیف حدود ۵۰ درصدی از قیمت طلا در بازار جهانی خواهد داشت. با این حال، گوسفاند علاوه بر طلا، فلزات و سنگ‌های قیمتی دیگری نیز خریداری می‌کند، بنابراین ممکن است تخفیف به‌طور قابل توجهی بیشتر باشد. گزارش‌های اخیر نشان می‌دهند که گوسفاند بودجه‌ی اضافی برای خرید حداکثر ۱.۷ میلیارد دلار الماس از آروسا، شرکت انحصاری دولتی

جدول ۸. خرید طلا توسط گوسفاند پس از حمله به اوکراین (بر حسب تن)

			ژانویه
۱.۵			فوریه
۲	۲		مارس
	۱۷.۲	۱	آوریل
	۳.۵		می
	۶		ژوئن
	۲	۲	ژوئیه
	۲	۱	اوت
		۲	سپتامبر
		۱.۲۲	اکتبر
		۴.۴	نوامبر
		۰.۰۶	دسامبر
۳.۵	۳۳.۷	۱۱.۷	مجموع (به نزدیک‌ترین تن)

این فعالیت‌ها تنها با آغاز جنگ شروع نشده‌اند، بلکه از ویژگی‌های دائمی روابط بین‌المللی روسیه و شوروی بوده‌اند. روسیه سال‌هاست که از طلا و الماس به‌طور غیرقانونی برای دسترسی به ارز سخت و دور زدن تحریم‌ها استفاده می‌کند. به‌طور مثال، در سال ۲۰۱۹ گزارش‌هایی منتشر شد که نشان می‌داد روسیه برای تأمین ارز سخت به ونزوئلا طلا ارائه کرده است، که نشان‌دهنده استفاده روسیه از طلا برای حمایت از متحدان خود و مقابله با تحریم‌های غربی است. روسیه مدت‌هاست که از شرکت‌ها و بانک‌ها به‌عنوان ابزارهای دولتی خود استفاده کرده و این روند در دوران جنگ نیز ادامه دارد. چندین گزارش به فعالیت‌های غیرقانونی روسیه در آفریقا اشاره دارند که از طریق واسطه‌های شرکتی، به‌ویژه گروه واگنر، اجرا می‌شوند.

تمامی این فعالیت‌های غیرقانونی از سوی وزارت‌خانه‌های روسیه به‌طور رسمی هدایت نمی‌شوند. اقتصاد سیاسی روسیه با حکمرانی ضعیف، توزیع رانت‌ها بر اساس نزدیکی به رئیس‌جمهور و فساد گسترده شناخته می‌شود. در این سیستم، شرکت‌ها و افراد روسی مجبورند برای تأمین نیازهای عملیاتی خود به‌طور غیررسمی عمل کنند. به‌عنوان مثال، در دوران جنگ، تجارت غیررسمی و پرونق «چمدان‌سازی» در حال رشد است، که در آن مسافران فردی کالاهای گران‌بها را به‌صورت قاچاق وارد روسیه می‌کنند. این تجارت برای اقتصاد روسیه بی‌اهمیت نیست: شرکت هواپیمایی S7، دومین شرکت بزرگ هواپیمایی روسیه، به‌طور فعال قطعات یدکی ضروری برای ناوگان خود را از این طریق وارد می‌کند. این تجارت شباهت زیادی به دوره‌ی دهه ۱۹۹۰ دارد که در آن تقاضا برای کالاهای ضروری افزایش یافته و بسیاری از روس‌ها مسافت‌های طولانی را برای خرید کالاهایی که می‌توانستند در بازار داخلی با سود بالاتری معامله کنند، طی می‌کردند.

طلا احتمالاً بخشی از این تجارت غیررسمی خواهد بود. گزارشی اخیر نشان داد که یک روسی تلاش کرده بود طلا را در سنگاپور

و بزرگ‌ترین تولیدکننده‌ی الماس جهان، دریافت خواهد کرد. آلروسا از ژانویه ۲۰۲۴، به دلیل تحریم‌های اتحادیه اروپا، قادر به فروش الماس‌های خود در آنتورپ نبوده است. در گذشته، گوسفاند الماس‌ها را تا زمانی که امکان فروش آن‌ها با قیمتی مناسب فراهم شود، ذخیره می‌کرد و از درآمد حاصل از فروش آن‌ها برای خرید طلا بهره می‌برد.

۲.۲.۴ فعالیت‌های غیرقانونی روسیه در ارتباط با

طلا

از آنچه گفته شد، واضح است که استفاده از آمار رسمی به‌عنوان یک مرجع قابل‌اعتماد برای هزینه‌های مرتبط با طلا در روسیه دشوار است. همچنین کاملاً مشخص است که برخی از بخش‌های دولتی روسیه در فعالیت‌های غیرقانونی مرتبط با طلا دخیل هستند یا آن‌ها را تشویق می‌کنند. این فعالیت‌ها شامل کنترل یا تأثیرگذاری مستقیم بر معادن در آفریقا و سایر نقاط جهان، قاچاق طلا، و استفاده از طلا در انواع مبادلات مختلف مانند تبدیل به ارز سخت یا حتی سلاح‌ها است. برای مثال، گزارش‌هایی وجود دارد که نشان می‌دهند شرکت تولید پهپاد روسی آلابوگا که در تلاش است پهپادهای ایرانی شاهد را در روسیه تولید کند، بخشی از هزینه ۶۰۰۰ فروند پهپاد شاهد و تجهیزات همراه آن را به‌صورت طلا به تولیدکننده ایرانی ساهارا ثاندرد پرداخت کرده است.

استفاده از آمار رسمی به‌عنوان مرجعی قابل اعتماد برای هزینه‌های مرتبط با طلا در روسیه دشوار است. همچنین، واضح است که بخش‌های مختلف دولت در تشویق یا مشارکت در فعالیت‌های غیرقانونی مربوط به طلا دخالت دارند.

شستشو دهد تا منابع مالی برای خرید تجهیزات نظامی جمع‌آوری کند. تا حدودی، دولت روسیه این فعالیت‌ها را تسهیل کرده است. آن‌ها مردم را به خرید طلا تشویق کرده‌اند و به‌تازگی دستورالعمل‌هایی به کسب‌وکارها در مورد تجارت پایاپای صادر کرده‌اند. با این حال، شباهت‌های شرایط با دهه ۱۹۹۰ قابل توجه است: تاریخ نشان می‌دهد که بسیاری از روس‌ها در دوران بی‌ثباتی فعلی، به‌طور خودجوش اقدام خواهند کرد. در دهه ۱۹۹۰، برای مثال، سرقت طلا توسط افراد داخلی در پالایشگاه پریوکسکی سازماندهی می‌شد و احتمالاً فساد مشابهی بروز خواهد کرد، همان‌طور که همیشه در روسیه رخ داده است. وزارت دارایی روسیه به‌وضوح نگران است که بسیاری از مردم طلا را بدون پرداخت عوارض صادراتی از کشور خارج می‌کنند.

فصل ۳: تأمین مالی بخش طلا

۳.۱ نقش بانک‌های روسیه

کمتری به سرمایه‌گذاری‌های غربی پیدا کنند و دولت کنترل بیشتری بر این بخش اعمال کند. تا زمان حمله به اوکراین، ۱۳ بانک آن‌قدر دارایی داشتند که بانک مرکزی روسیه آنها را به‌عنوان «مؤسسات مالی استراتژیک مهم» تعریف کرده بود. تعداد کمی از این بانک‌ها خصوصی بودند و سه بانک دولتی بیش از ۷۰٪ از دارایی‌های مؤسسات مالی استراتژیک مهم را کنترل می‌کردند. در دوران پیش از جنگ، برخی بانک‌ها مجوز داشتند تا به‌نماینده‌گی از تولیدکنندگان طلا، طلا را خرید و فروش کنند و عملاً طلا را از تولیدکنندگان به بازارهای داخلی و بین‌المللی منتقل می‌کردند. با افزایش کنترل دولت بر بخش مالی، تعداد بانک‌های مجاز به انجام این کار بیشتر شد. همانطور که کندی اشاره کرده است، این امر برای تولیدکنندگان مزایای زیادی به همراه داشت، از جمله حمایت مالی، تضمین تقاضا و

در اوایل دهه ۲۰۱۰، روسیه به‌عنوان کشوری با تعداد زیادی بانک ضعیف و وابسته به افراد بانفوذ و یا درگیر در انتقال غیرقانونی وجوه به خارج از کشور شناخته می‌شد. در سال ۲۰۱۳، نابیولینا، مشاور اقتصادی شخصی پوتین، به‌طور غیرمنتظره‌ای به ریاست بانک مرکزی روسیه منصوب شد و مأمور شد تا این بخش را اصلاح کند. در عمل، این به معنای پاکسازی بانک‌های ضعیف و انتقال بانک‌های بزرگ و بدهکار، مانند «اوتکریتی»^{۲۱} و «پروم‌سویازبانک»^{۲۲}، به دست دولت بود. در حالی که در تابستان ۲۰۱۴ بیش از ۹۵۰ بانک در روسیه فعال بودند، تا زمان حمله به اوکراین در سال ۲۰۲۲ این تعداد به ۳۳۳ کاهش یافت که به‌طور متوسط هر سال ۷۵ بانک کاهش پیدا کرده است. پس از تحریم‌ها در سال ۲۰۱۴، دولت تلاش کرد تا سیستم مالی را از فشارهای غربی ایمن کند و این امر باعث شد بانک‌ها دسترسی کمتری به سرمایه‌گذاری‌های غربی پیدا کنند و دولت

قزاق اولگ نوواچوک و ولادیمیر کیم، در خرید KAZ Minerals در همان سال تأمین مالی ارائه داد. این بانک به نظر می‌رسد هنوز مالک تگوت، یک معدن طلا در ارمنستان و همچنین بانک توسعه اوراسیا که در بخش طلا در ارمنستان سرمایه‌گذاری دارد، توسط نیکولای پوزدوگوف^{۲۷}، مدیر سابق این بانک، هدایت می‌شود. علاقه گازپروم بانک به طلا در آفریقا، به‌ویژه در مالی و چاد، نیز سابقه طولانی دارد. شرکت وابسته به گازپروم بانک، GPB Global Resources، در طی سال‌ها یک پرتفوی از سرمایه‌گذاری‌های منابع طبیعی در آفریقا ساخته است، اگرچه فعالیت‌های آن در دوران جنگ هنوز چندان شفاف نیست. با این حال، بوریس ایوانوف^{۲۸}، بنیان‌گذار GPB Global Resources که شرکتی مرتبط با بازارهای انرژی و معدن در آفریقا است، گزارش شده که در شرکت امیرال مستقر در دبی که طلا را بین آفریقا و امارات متحده عربی معامله می‌کند، فعالیت داشته است. این مثال‌ها نشان می‌دهند که این بانک‌ها نقش مستقیمی در هدایت منابع مالی دولتی به شرکت‌های خاص روسی در بخش طلا ایفا می‌کنند و از طریق شبکه‌های بین‌المللی، توسعه و بهره‌برداری از منابع طلا، به‌ویژه در آفریقا و آسیای مرکزی، را پشتیبانی می‌کنند.

با این حال، شرایط در این بخش همیشه مثبت نیست. گرچه شرکت مانگازیا^{۲۹} به طور قابل توجهی سرمایه‌گذاری‌های خود در طلا را افزایش داده، اما سرگئی یانچوکوف^{۳۰}، مالک این شرکت، در سال ۲۰۲۳ اعلام کرد که برنامه‌های سرمایه‌گذاری خود، از جمله ساخت یک کارخانه فرآوری سنگ‌های معدنی

راحتی در واگذاری حمل‌ونقل و فروش طلا به بانک‌ها. با این حال، این روش استقلال شرکت‌ها را محدود می‌کند و مانع از توسعه شبکه‌های مشتریان خودشان می‌شود. این تأثیرات به‌ویژه در زمان اعمال تحریم‌ها علیه برخی از بانک‌های روسی و مسدود شدن دسترسی آن‌ها به بازارهای غربی بیشتر نمایان شد.

این بانک‌های بزرگ همچنان نقش پررنگی در بخش طلا در

پژوهش ما نشان می‌دهد که بانک VTB و گازپروم بانک نقش برجسته‌ای در تأمین مالی بخش طلا دارند.

دوران جنگ دارند. تحقیقات ما نشان می‌دهد که بانک VTB و گازپروم بانک به‌طور خاص نقش مهمی در تأمین مالی ایفا می‌کنند. VTB خریداری شد، تأمین مالی خرید دارایی‌های روسی شرکت پولیمتال توسط مانگازیا را انجام داد. همچنین گازپروم بانک نقش مهمی در تصاحب پتروپاولسک^{۳۳} داشت زمانی که این شرکت نتوانست بدهی‌های خود را پس از تحریم‌ها پرداخت کند و دارایی‌هایش را به شرکت نوردیک LLC فروخت که توسط اسکندر مخمادوف^{۳۴} و آندری بوکارف^{۳۵} تأسیس شده بود. این دو بانک همچنین در فعالیت‌های بین‌المللی مرتبط با طلا نقش دارند. به‌عنوان مثال، آندری کاستین^{۳۶}، رئیس بانک VTB، در سال ۲۰۲۱ همراه با ولادیمیر پوتین و سادیر جاپاروف در مراسم افتتاح معادن طلا در جروئی قرقیزستان حضور داشت. بانک VTB همچنین به شرکت نووا ریسورسز، متعلق به تاجران

²³ Petropavlovsk

²⁴ Iskander Makhmudov

²⁵ Andrei Bokarev

²⁶ Andrei Kostin

²⁷ Nikolai Pozdugov

²⁸ Boris Ivanov,

²⁹ Mangazeya

³⁰ Sergey Yanchukov

کوچک‌تر روسیه نقش مهمی در معاملات غیرقانونی طلا در خارج از کشور ایفا کرده‌اند. با توجه به اینکه هنوز بیش از ۳۰۰ بانک در روسیه و صدها شرکت معدن طلا وجود دارند، ابعاد نقش آنها در تجارت بین‌المللی طلا و شیوه‌های عملیاتی آنها نیاز به بررسی بیشتری دارد. تیم تحقیقاتی معتقد است که این موضوع می‌تواند در یک مطالعه هدفمند مورد بررسی قرار گیرد، زیرا اسامی بانک‌ها و شرکت‌های تولیدکننده طلا در روسیه به‌طور عمومی در دسترس است.

بانک‌های کوچک‌تر روسیه در انجام معاملات غیرقانونی طلا در خارج از کشور نقش بسیار مهمی دارند.

۳.۲ مالکیت در بخش طلا

از زمان اعمال تحریم‌ها علیه اولیگارش‌های اصلی روسیه، تغییرات عمده‌ای در مالکیت بخش طلا در این کشور رخ داده است. جدول ۹ نشان‌دهنده مالکین کنونی بزرگ‌ترین شرکت‌های معدن کاری طلا در روسیه است. یکی از مهم‌ترین تغییرات، خرید دارایی‌های روسی شرکت پولیمتال (که یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های معدن کاری طلا در روسیه پیش از جنگ بود) توسط شرکت مانگازیا در مارس ۲۰۲۴ است. این شرکت پیش از این در منطقه ترانس‌بایکال روسیه فعال بود، اما با خرید پولیمتال به یکی از بازیگران مهم در بخش طلا تبدیل شد. یانچوکوف^{۳۱} مالک اصلی این شرکت است و تحت تحریم‌ها قرار ندارد. پس از خرید، گفته می‌شود که عملیات‌های پولیمتال تحت مدیریت شعبه روسی پولیمتال ادامه خواهد یافت و مانگازیا به معادن این شرکت دسترسی پیدا خواهد کرد. این خرید همچنین

مقاوم، متوقف شده است. وی همچنین گفت که فروش طلا به بانک‌ها سودآور نیست. همچنین، خطوط اعتبار خارجی محدودتر شده است؛ به‌طور مثال، Navoi MMP، بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در ازبکستان، پس از تحمیل تحریم‌ها از توافق وام یک میلیارد دلاری با بانک VTB خارج شد. تولیدکنندگان طلا در آسیای مرکزی نیز مجبور شده‌اند با تحریم‌های بانک‌های روسی کنار بیایند. برای نمونه، AltynAlmas، یک تولیدکننده بزرگ قزاق، پس از تحریم‌ها با مشکلاتی در همکاری با بانک VTB مواجه شد و مجبور شد برای پرداخت به این بانک در سال ۲۰۲۲ از دفتر کنترل دارایی‌های خارجی مجوز بگیرد. این پرداخت‌ها تأیید شد، اما AltynAlmas تا زمانی که بانک VTB پرداخت‌ها را به روبل تسویه نکرد، نتوانست این بدهی‌ها را پرداخت کند.

با این حال، بانک‌های بزرگ همچنان نقش اساسی در فروش طلا در بازار داخلی روسیه دارند. بانک VTB به‌تنهایی در سال ۲۰۲۳ بیش از ۳۳ تن طلا به افراد فروخت که در مجموع ۵۰ تن طلا بوده است، که معادل حدود یک‌چهارم تولید کشور در آن سال است. علاوه بر این، بسیاری از بانک‌های غیر مؤسسات مالی استراتژیک مهم نیز وارد فروش طلا در داخل کشور شده‌اند. اکنون طلا می‌تواند از سایت‌های مقایسه قیمت آنلاین خریداری شود، جایی که اطلاعاتی در مورد قیمت‌ها برای مقادیر مختلف طلا ارائه می‌دهند. گوزناک، ضرب سکه دولتی روسیه، پیشنهاد خرید و ذخیره سکه و شمش طلا را آنلاین ارائه می‌دهد؛ همچنین مصرف‌کنندگان می‌توانند طلا را مستقیماً از برخی پالایشگاه‌ها خرید و فروش کنند. در واقع، دولت تلاش کرده تا در شرایط جنگی تأثیر بانک‌های بزرگ را در فروش طلا کاهش دهد، رقابت را افزایش دهد و قیمت‌ها را پایین بیاورد. در نهایت، همانطور که در بخش ۵ توضیح داده شده است، بانک‌های

³¹ Yanchukov

هدف با افزایش تولید و ساخت یک کارخانه جدید ممکن خواهد بود، اما به سرمایه‌گذاری حدود ۳۷ میلیارد روبل (بیش از ۴۰۰ میلیون دلار) نیاز دارد که هنوز تأمین آن مشخص نیست. در حال حاضر، شرکت‌ها عمده تغییرات استراتژیک خود را در واکنش به فشار تحریم‌ها انجام داده‌اند و اکنون در بخش طلا، احتیاط بیشتری در برابر سرمایه‌گذاری‌های جدید وجود دارد. با این حال، این تولیدکنندگان بزرگ تنها فعالیت‌های برجسته در بخش طلا را شامل نمی‌شوند. خود پوتین به‌طور شخصی از توسعه این بخش حمایت می‌کند. به‌عنوان مثال، سال گذشته او به‌طور مجازی در افتتاح یک کارخانه بازیابی که توسط شرکت پاولیک^{۳۷}، یکی از شرکت‌های مهم معدنی، ساخته شده بود، حضور داشت. این شرکت در سال ۲۰۲۳، ۷ تن طلا تولید کرده است. علاوه بر این، شرکت‌های جدیدی در حال توسعه موقعیت‌های استراتژیک در این بخش هستند. یکی از این شرکت‌ها تریانون لیمیتد^{۳۸} است که توسط ولادیمیر کیم و اولگ نووچوک به‌طور خاص برای توسعه معدن بایمسکویه در چوکوتکا^{۳۹} از کاز مینرالز^{۴۰} تأسیس شده است، که با تأیید مستقیم پوتین همراه بوده است. بایمسکویه به دلیل اهمیت ذخایر مس، طلا، نقره و مولیبدن^{۴۱} آن، از سوی دولت روسیه به‌عنوان یک پروژه استراتژیک شناخته شده است. در دیداری که نووچوک در اواخر سال ۲۰۲۱ با پوتین داشت، او ادعا کرد که این معدن بیش از ۲,۰۰۰ تن طلا دارد. برای توسعه این پروژه، روس‌اتم، انحصار هسته‌ای روسیه، چهار نیروگاه هسته‌ای شناور برای تأمین برق

به پولیمتال اجازه می‌دهد که در قزاقستان که پیش‌تر معادن فعال دارد، به فعالیت‌های خود ادامه دهد.

تغییرات مهم دیگری در سوسومانزولو^{۳۲}، تولیدکننده بزرگ طلا در شرق دور روسیه، رخ داده است. این شرکت که بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا از معادن آبرفتی در کشور است، اکنون تحت کنترل افرادی است که به خانواده مخمادوف مرتبط هستند. همچنین، برخی معادن و دارایی‌های مرتبط به تولید طلا میان شرکت‌ها تقسیم شده‌اند. برای مثال، مانگازیا معدن تاسیفسکویه^{۳۳} را از هایلند گلد خریداری کرده است. این شرکت خود از زمان شروع جنگ در اوکراین سهم خود را در بخش طلا افزایش داده است. هایلند گلد نیز که دارایی‌های شرکت کینروس^{۳۴} (تنها شرکت خارجی بزرگ در این بخش در ابتدای سال ۲۰۲۲) را خرید، پروژه چولباتکان^{۳۵} را که در منطقه خاباروفسک^{۳۶} بود، پس از خرید به پولیس فروخت. معاملات دیگری نیز در دست بررسی است، از جمله خرید دارایی‌های معدنی شرکت GV Gold در منطقه ایرکوتسک توسط پولیس، هرچند به دلیل "وضعیت ژئوپولتیک"، این معامله‌ها هنوز به تأخیر افتاده‌اند. به‌طور کلی، به نظر می‌رسد بخش طلا وارد دوره‌ای آرام‌تر شود، زیرا تأمین مالی پروژه‌های جدید دشوارتر از گذشته شده است. برای نمونه، شرکت سیلگدار که یازدهمین تولیدکننده بزرگ طلا در روسیه است، قصد دارد تولید خود را تا سال ۲۰۳۰ به ۱۵ تن (حدود دو برابر تولید در سال ۲۰۲۱) افزایش دهد و به یکی از پنج تولیدکننده بزرگ تبدیل شود. این

³² Susumanzoloto

³³ Taseevskoye

³⁴ Kinross

³⁵ Chulbatkan

³⁶ Khabarovsk

³⁷ Pavlik

³⁸ Trianon Limited

³⁹ Baimskoye field in Chukhotka

⁴⁰ KAZ Minerals

⁴¹ Molybdenum

احداث خواهد کرد و سنگ معدن تولیدشده در این سایت از طریق مسیر دریایی شمالی حمل خواهد شد. این پروژه نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری خارجی، به‌ویژه از سوی سرمایه‌گذاران قزاق، در بخش معدن ادامه دارد. با این حال، گزارش‌ها حاکی از آن است که این پروژه، مشابه پروژه سخوی لوگ شرکت پولیس^{۴۲}، یک سال از برنامه عقب است.

جدول ۹. تغییرات در سهامداران بزرگ‌ترین شرکت‌های تولیدکننده طلا در روسیه از فوریه ۲۰۲۲ (بر اساس گزارش کندی، ۲۰۲۳؛ منابع مختلف)

امروز			قبل از حمله	
تحریم‌ها	بزرگ‌ترین سهامداران	شرکت جدید	بزرگ‌ترین سهامداران	شرکت
تحت تحریم‌های ایالات متحده، بریتانیا و استرالیا	پالویس کراسنویارسک ۲۹.۹۹٪ از سهام را در سال ۲۰۲۳ خرید، اما به نظر می‌رسد راویل گایت‌دین و احمد پالانکایف همچنان سهامداران باقی مانده‌اند.	پالویس	واندل هولدینگز ۷۳.۳۴٪ (خانواده کریموف)	پالویس
مانگازیا پلاس و یانچوکوو تحریم نشده‌اند	سرگئی یانچوکوف	شرکت سهامی عمومی پولی‌متال به مانگازیا پلاس فروخته شد (۲۰۲۴)	آی‌سی‌تی لیمیتد (الکساندر نیسیس)	پولی‌متال اینترنشنال
تحت تحریم‌های ایالات متحده، بریتانیا و استرالیا	پالویس	هایلند گلد معادن کینروس را خرید، اما چند روز بعد آنها را به پالویس فروخت.	شرکت معدنی طلا با فهرست در تورنتو	کینروس
تحت تحریم‌های بریتانیا و ایالات متحده	اسکندر مخمدوف و آندری بوکارف از طریق نوردیک ال‌ال‌سی	شرکت معدن کاری و متالورژی اورال (UMMC) - سرمایه‌گذاری	یوجورالزولوتو، ۲۴.۳۹٪ (کنستانتین استروکوف)	پتروپاولوسک
				نورد گلد

⁴² Polyus' Sukhoi Log development

جدول ۹. تغییرات در سهامداران بزرگ‌ترین شرکت‌های تولیدکننده طلا در روسیه از فوریه ۲۰۲۲ (بر اساس گزارش کندی، ۲۰۲۳؛ منابع مختلف)

امروز			قبل از حمله	
تحریم‌ها	بزرگ‌ترین سهامداران	شرکت جدید	بزرگ‌ترین سهامداران	شرکت
تحت تحریم‌های بریتانیا و ایالات متحده	مارینا مورداشووا (همسر الکسی موردوشوف)	تغییری شناسایی نشده است.	الکسی مورداشوف، ۵۲٪	
شرکت تحت تحریم‌های ایالات متحده قرار دارد، اما تحت تحریم‌های بریتانیا نیست. استروکوف تحت تحریم‌های هم بریتانیا و هم ایالات متحده قرار دارد.	کنستانتین استروکوف	تغییری شناسایی نشده است.	کنستانتین استروکوف	Yuzhuralzoloto
هم سوئیلو و هم هایلند گلد تحت تحریم‌های ایالات متحده و بریتانیا قرار دارند.	ولادیسلاو سوئیلو	تغییری شناسایی نشده است.	فورتیانا هولدینگز (ولادیسلاو سوئیلو)	هایلند گلد
دوکوشایف تحت تحریم‌های ایالات متحده قرار دارد، اما تحت تحریم‌های بریتانیا نیست.	تغییری شناسایی نشده است.	تغییری شناسایی نشده است.	بلک‌راک فاندز، ۱۷.۹۹٪ سرگئی دوکوشایف، ۲۰.۳۶٪ والری تیکهونوف، ۲۰.۳۶٪ ناتالیا اوپالوا، ۲۰.۳۶٪	ویسوپایشوی (جی‌وی گلد)

جدول ۹. تغییرات در سهامداران بزرگ‌ترین شرکت‌های تولیدکننده طلا در روسیه از فوریه ۲۰۲۲ (بر اساس گزارش کندی، ۲۰۲۳؛ منابع مختلف)

امروز			قبل از حمله	
تحریم‌ها	بزرگ‌ترین سهامداران	شرکت جدید	بزرگ‌ترین سهامداران	شرکت
نورنیکل تحریم نشده است؛ پوتانین، دریاسکا و آبراموویچ تحت تحریم‌های بریتانیا قرار دارند.	اینترروس ۳۶.۶٪، گروه ان+ ۲۶.۴٪ (که بزرگ‌ترین سهام‌دار آن اولگ دریاسکا است)، شناور آزاد ۳۳٪ و کریسپین اینوستمنتز (رومن آبراموویچ) ۴٪ از سهام را در اختیار دارند.	تغییری شناسایی نشده است.	نورنیکل، ۵۰.۱٪ و اینترروس، ۳۶.۶٪ (هر دو متعلق به ولادیمیر پوتانین) هوپو (چین)، ۱۳.۳٪	گگ بیسترینسکی (نورنیکل)
شرکت UMMC توسط آمریکا و بریتانیا تحریم شده است؛ جهانگیر مخمدوف توسط آمریکا تحریم شده، اما توسط بریتانیا تحریم نشده است.	شرکت UMMC از پایان سال ۲۰۲۲ مالک ۹۴.۶٪ از سهام است. جهانگیر مخمدوف (فرزند اسکندر مخمدوف) و دانیار کامیلوف (فرزند وزیر سابق امور خارجه ازبکستان و معاون پیشین مدیرعامل گازپروم‌بانک) به‌طور مشترک مالک UMMC هستند.	تغییری شناسایی نشده است.	خانواده لیووف کریستوف، ۶۰٪	سوسومانزولوتو

جنجال برانگیز بود، زیرا پس از دیدار پوتین با رئیس‌جمهور قزاقستان، توکایف^{۴۷}، و نگرانی‌های عمومی در مورد توسعه صنعت هسته‌ای در قزاقستان، انجام شد. گفته می‌شود که این خرید علیرغم مخالفت‌ها و استعفا‌های بعدی در کازاتومپروم از سوی صندوق سرمایه‌گذاری ملی پیش برده شده است.

نقش ولادیمیر کیم و اولگ نووچوک در پروژه
استراتژیک بایمسکویه روسیه، تنها سرمایه‌گذاری
خارجی مهم در صنعت طلا پس از خروج
سرمایه‌گذاران غربی از این کشور است.

به‌طور کلی، معاملات معدنی میان روسیه و قزاقستان پس از حمله به اوکراین ادامه داشته است. نقش ولادیمیر کیم و اولگ نووچوک^{۴۸} در پروژه استراتژیک بایمسکویه، تنها سرمایه‌گذاری خارجی قابل توجه در بخش طلا در روسیه است. همچنین خرید معدن بودنوسکویه توسط روس‌اتم نشان‌دهنده استمرار نفوذ روسیه در قزاقستان است. روس‌اتم در هر دو معامله نقش مهمی ایفا کرده است.

حضور روس‌اتم در توسعه معدن بایمسکویه نشان‌دهنده گسترش نفوذ این شرکت در صنعت طلا است.

حضور روس‌اتم در توسعه بایمسکویه^{۴۳} نشان‌دهنده گسترش نفوذ این شرکت در بخش طلا است. روس‌اتم همچنین در پروژه معدن سووینیه^{۴۴} در چوکوتکا^{۴۵} فعالیت دارد که برق آن نیز توسط نیروگاه‌های هسته‌ای تأمین می‌شود. این معدن تخمین زده می‌شود که ۱۰۰ تن طلا داشته باشد که یکی از بزرگ‌ترین ذخایر کشف‌شده در دوران پس از شوروی است و قرار است در سال ۲۰۲۹ تولید خود را آغاز کند. این شرکت همچنین مالک معدن طلا در سورنویه در یاقوتیا است و پروژه الکن را نیز در یاقوتیا در اختیار دارد. بخش معدن طلا روس‌اتم همچنین ۵۱ درصد از پروژه معدن GRK Lunny را در مشارکت با سیلگدار، که این معدن را مدیریت خواهد کرد، در اختیار دارد و یک پالایشگاه نیز خریداری کرده است. روس‌اتم در این بخش به‌دنبال ایجاد یک زنجیره تأمین عمودی شامل معدن کاری، تأمین انرژی و پالایش است.

روس‌اتم علاوه بر این، در روابط بین‌المللی معدن کاری نیز نقشی کلیدی ایفا می‌کند. این شرکت به‌طور مکرر در مناطقی که روسیه منافع معدن کاری طلا در خارج از کشور دارد، به ویژه در آفریقا، از جمله در بورکینافاسو و مالی، حضور دارد. پس از حمله به اوکراین، این شرکت دارایی‌هایی از جمله معدن بودنوسکویه را از کازاتومپروم^{۴۶} در قزاقستان خریداری کرده است که پیش‌بینی می‌شود بزرگ‌ترین منبع اورانیوم جهان شود. این خرید

⁴³ Baimskoye

⁴⁴ Sovinoe

⁴⁵ Chukotka

⁴⁶ Kazatomprom

⁴⁷ Tokayev

⁴⁸ Oleg Novachuk

فصل ۴. عملیات استخراج طلا و تصفیه آن

۴.۱ استخراج طلا

قبل از جنگ، روسیه قصد داشت با افزایش تولید طلای خود به ۴۲۰ تن (افزایش ۲۷ درصدی از ۳۲۹.۵ تن) تا سال ۲۰۲۲، بزرگ‌ترین تولیدکننده طلای جهان شود. این هدف بخشی از پروژه «ژئولوژی: احیای یک افسانه» بود که برای توسعه این بخش طراحی شده بود. با این حال، جنگ به نظر می‌رسد که چشم‌انداز صنعت طلا را تحت تأثیر قرار داده است. اگرچه دسترسی به اطلاعات دقیق‌تر در مورد وضعیت فعلی بخش معدن دشوارتر شده است، اما ارزیابی ما این است که چشم‌انداز تولید طلا در کوتاه‌مدت نه تنها خنثی بلکه منفی به نظر می‌رسد. در حال حاضر، تولید طلا در روسیه تقریباً در سطح مشابه با سال ۲۰۲۱ باقی مانده است.

جدول ۱۰. تولید طلا در روسیه و اهداف استراتژیک (تن)

سال	۲۰۲۱	۲۰۲۲	۲۰۲۳	۲۰۲۴
هدف تولید	۳۰۴۶	۳۱۰.۴	۳۱۶۶	۳۲۲۶
تولید واقعی	۳۲۰	۳۱۰	۳۱۰	نامشخص

طبق اطلاعات موجود، به نظر می‌رسد که بخش طلا در روسیه در سال ۲۰۲۳ سودآور بوده است، به‌ویژه در شرکت پلیوس که حدود یک‌چهارم تولید طلای روسیه را به خود اختصاص می‌دهد. اما این

بود. با این حال، گزارش‌ها بیان می‌کنند که بخش طلا تا حدی پایدار باقی مانده و کارشناسان خوش‌بین معتقدند که این بخش می‌تواند در طی سه تا پنج سال به رشد بازگردد و روسیه ممکن است تا سال ۲۰۳۰ بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در جهان شود.

با این حال، پیش‌بینی‌ها درباره تبدیل روسیه به بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا باید با احتیاط انجام شوند. روندهای منفی در بخش‌های مختلف صنعت مشاهده می‌شود. طبق گزارش شورای جهانی طلا، هزینه‌های تولیدکنندگان روسی در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال قبل ۲۸٪ افزایش یافته که این رشد، سریع‌تر از متوسط جهانی بوده است. در بررسی‌هایی که در نمایشگاه Minex 2023 انجام شد، سرمایه‌گذاران جدید در بخش طلا تمایل بیشتری به پروژه‌های کم‌هزینه‌تر دارند و به نظر می‌رسد که نسبت به قبل از جنگ انگیزه کمتری دارند. این بررسی همچنین اشاره کرده است که ۹ از ۱۱ شرکت با چالش‌هایی مانند حفظ حجم تولید، مشکلات لجستیکی، تغییر تأمین‌کنندگان تجهیزات، کمبود نیروی کار و دسترسی محدود به منابع مالی روبه‌رو بوده‌اند. در نهایت، پیش‌بینی‌ها برای سال ۲۰۲۴ بدبینانه‌تر شده است.

در نهایت، گزارش‌ها همچنین به کاهش تولید از معادن آبرفتی که در روسیه نقش مهمی دارند اشاره کرده‌اند. از طرفی، نشانه‌هایی وجود دارد که دولت در تلاش است تا درآمدهای خود از بخش معادن را افزایش دهد. به‌تازگی، پوتین اعلام کرد که دولت قصد دارد مالیات‌ها را افزایش دهد تا وابستگی به بخش نفت را کاهش دهد. وزارت مالیه روسیه انتظار دارد که درآمدهای حاصل از مالیات‌های «اجاره‌ای» از بخش معادن و فلزات در سال ۲۰۲۳ به ۳۱۴.۳ میلیارد روبل برسد که در مقایسه با ۲۳۹.۷ میلیارد روبل در سال ۲۰۲۲، افزایش ۳۱ درصدی دارد. این نشان می‌دهد که دولت قصد دارد سهم این بخش از درآمدها را افزایش دهد.

طبق گزارش وزارت مالیه، این شرکت‌ها سرمایه‌گذاری کمی دارند و سودهای بالایی تقسیم می‌کنند که در مقایسه با بخش انرژی

سودآوری بیشتر به دلیل افزایش قیمت طلا بوده است، نه به دلیل بهبود عملکرد عملیاتی شرکت‌ها. همانطور که اشاره شد، شرکت‌ها با احتیاط عمل می‌کنند تا زنجیره‌های تأمین خود را بازسازی کنند و افزایش هزینه‌ها باعث شده که برخی از سرمایه‌گذاری‌ها متوقف شوند. در واقع، بدهی‌های پلیوس از زمان آغاز جنگ در اوکراین تقریباً سه برابر شده است. این روندهای منفی تنها مختص بخش طلا نیستند و در صنایع صادراتی به‌طور کلی مشاهده می‌شوند. بار بدهی این صنایع احتمالاً بیشتر خواهد شد. در حال حاضر، درآمدهای صادراتی کاهش یافته‌اند، به‌ویژه به دلیل تعرفه‌های صادراتی موقت و انعطاف‌پذیر که بانک مرکزی روسیه از ابتدای اکتبر اعمال کرده است. همچنین، کمبود نیروی کار به یک آسیب‌پذیری جدی در مسیر تحول اقتصادی روسیه تبدیل شده و باعث افزایش دستمزدها شده است. به‌ویژه در صنعت معدن، نیاز به «تعمیرکاران» از زمان شروع جنگ افزایش یافته که نشان‌دهنده کمبود متخصصان و مشکلات دسترسی به تجهیزات غربی است.

منابع روسی به مشکلات عمده‌ای در این بخش اشاره کرده‌اند.

پیش‌بینی‌ها مبنی بر اینکه روسیه به بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در جهان تبدیل خواهد شد، باید با دقت و احتیاط بررسی شوند.

طبق گزارشی از وبسایت Gold and Technologies، بخش معادن در سال ۲۰۲۲ با مجموعه‌ای از بحران‌ها روبه‌رو شد. این بحران‌ها شامل ناتوانی در دسترسی به تجهیزات و مواد شیمیایی خارجی، کاهش ارزش روبل که واردات تجهیزات را بسیار گران کرده، افزایش نرخ بهره بانک مرکزی که باعث اختلال در اعطای وام‌ها شد و از دست دادن وضعیت تحویل خوب در پالایشگاه‌ها

اول، PZCM که تحت مالکیت دولت است، هنوز وضعیت «تأمین کننده انحصاری» خود به گوکخان را حفظ کرده است، اگرچه هنوز علت ضروری بودن این وضعیت برای هیچ کدام از طرف ها روشن نیست. دوم، گزارش ۲۰۲۲ اشاره کرده که Atomredmetzoloto (بازوی معدن طلا روساتوم) در نظر دارد دو پالایشگاه مستقر در اورال، Kamensk-Uralsky Non-Ferrous Metals Processing Plant Yekaterinburg و KUZOCM (Metals Processing Plant (EZOCM را خریداری کند تا زنجیره تأمین یکپارچه‌ای برای تولید فلزات نادر راه اندازی کند. همچنین، Krastsvetmet که آن هم دولتی است، دارایی های روسی شرکت آلمانی ThyssenKrupp را پس از ترک بازار خریداری کرده و گفته می شود در حال ساخت یک پالایشگاه طلا در مالی است.

به نظر ناعادلانه می آید. به طور کلی، تولید نه کاهش یافته و نه افزایش قابل توجهی داشته است. شرایط عملیاتی بدتر شده و دولت قصد دارد سهم درآمدی معادن را افزایش دهد. این شاخص ها نشان می دهند که وضعیت بخش طلا چندان مثبت نیست، به ویژه اگر فشارهای غربی ادامه یابد.

۴.۲ تصفیه طلا

با وجود تحریم های غربی علیه پالایشگاه های روسی، هیچ تغییری در مالکیت بزرگ ترین شرکت های پالایش طلا مشاهده نشده است (جدول ۱۱). بخشی از این مسئله به این دلیل است که بسیاری از این شرکت ها تحت مالکیت دولت های منطقه ای یا فدرال قرار دارند. یکی از تلاش های مهم پالایشگران، تطبیق فرآیندها با تقاضای مصرف کنندگان فردی است که طلا را در مقادیر کم خریداری می کنند. همچنین، انجمن پالایشگران روسیه روی اخذ گواهی Good Delivery از بورس های غیر غربی تمرکز کرده است. به عنوان مثال، Krastsvetmet و کارخانه فلزات غیر آهنی (PZCM) Prioksy توانسته اند یا قصد دارند استانداردهای بورس های امارات و شانگهای را رعایت کنند. به گفته الکسی موسیف^{۴۹}، معاون وزیر مالیه روسیه، روسیه به این وضعیت نیاز دارد تا خریداران بتوانند با مکانیسم مستقلی شمش ها را ارزیابی کنند.

در گزارش ۲۰۲۲ تاس آمده است که وزارت امور خارجه روسیه مجبور شده از طرف پالایشگران با چین مذاکره کند تا دسترسی به بورس شانگهای تأمین شود، زیرا چین درخواست تخفیف برای طلاهای روسی داشت. هنوز مشخص نیست که آیا این مسئله به نفع روسیه حل شده است یا خیر (چین تخفیف هایی برای دیگر کالاهای روسی نیز دریافت کرده است).

چند نکته دیگر در خصوص بخش پالایش قابل توجه است.

⁴⁹ Alexei Moiseev

جدول ۱۱. تغییرات اخیر در کارخانه‌های بزرگ تصفیه طلا در روسیه (بر اساس گزارش کندی، ۲۰۲۳؛ منابع مختلف)

شرکت	مالکیت اکثریت	تغییرات اخیر
Krastsvetmet	منطقه کراسنویارسک	ساخت یک پالایشگاه در مالی
کارخانه فلزات غیرآهنی پریوکسی (PZCM)	دولت فدرال	تامین کننده انحصاری گوخران
کارخانه تصفیه نووسیبرسک	لیلیا پونوماروا	تغییر جدیدی شناسایی نشد
تصفیه‌خانه کُلیما (KAZ)	منطقه ماگادان	در سال ۲۰۱۵ به دنبال سرقت طلا و نقره بسته شد. فرماندار منطقه در حال بررسی بازگشایی آن است
کارخانه شلکوفسکی فلزات گرانبهای ثانویه	Yuzhuralzoloto	تغییر جدیدی شناسایی نشد
کارخانه شلکوفسکی فلزات گرانبهای ثانویه	Ural-Dragmet	دارای بدهی
Uralelectromed	UMMC	تغییر جدیدی شناسایی نشد
کارخانه پردازش آلیاژهای ویژه مسکو (MZSS)	دولت فدرال	تغییر جدیدی شناسایی نشد

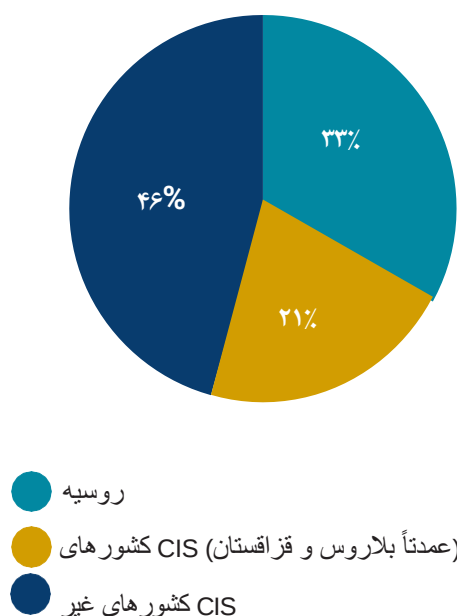
۴.۳ دسترسی روسیه به ماشین‌آلات و

تجهیزات معدن

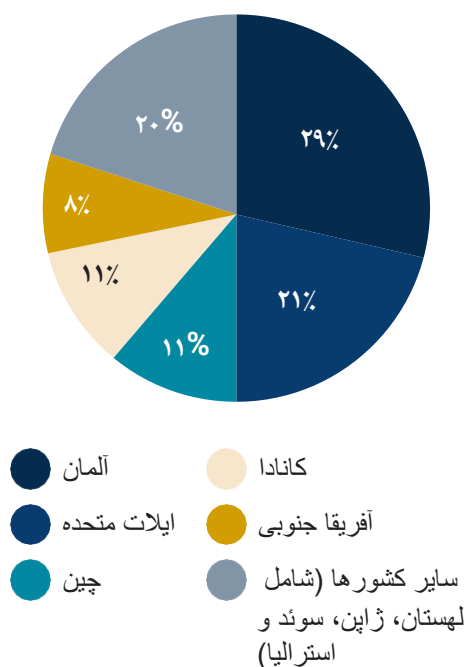
شرکت روسی که نمایشگاه سالانه و دیرینه‌ای از تجهیزات بخش معدن را برگزار می‌کند، به دست آمد. طبق این سایت، «محصولات وارداتی سهم بازار قابل توجهی در روسیه دارند. تلاش‌های معدنکاری و استخراج مواد معدنی بدون آن نمی‌تواند پیش برود.» ۱۷۶ نمودارهای ۱ و ۲ و جدول ۱۲ داده‌های MiningWorld را برای نشان دادن میزان وابستگی روسیه به واردات قبل از حمله ارائه می‌دهند.

تحقیقات ما نشان می‌دهد که بخش‌های معدنی روسیه، اگر نگوئیم به طور خاص بخش معدن طلا، وابستگی زیادی به قطعات و تجهیزات خارجی دارند. ۱۷۵ از زمان حمله، گزارش‌های زیادی بر نیاز تولیدکنندگان به یافتن تامین‌کنندگان جدید و نگرانی‌ها از اینکه تامین‌کنندگان جدید قادر به ارائه تجهیزات با کیفیت مشابه نخواهند بود، تاکید کرده‌اند. این موضوع بر بهره‌وری آینده این بخش تأثیر دارد.

نمودار ۱. سهم تجهیزات معدن روسیه از تامین‌کنندگان خارجی (داده‌ها از MiningWorld)

نمودار ۲. کشورهایی که قبل از حمله، تجهیزات معدن خارجی را به روسیه تأمین می‌کردند (داده‌ها از MiningWorld)

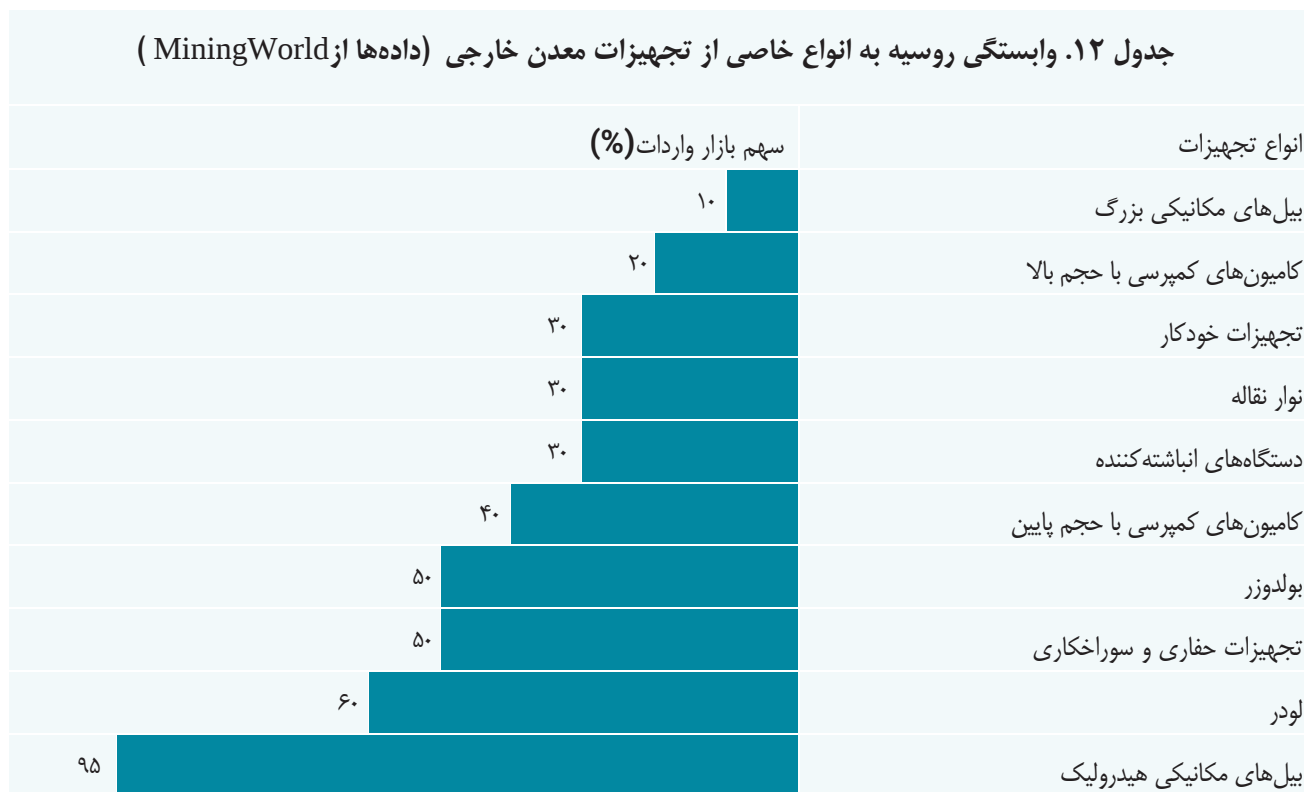
طبق گزارش MiningWorld، بسیاری از تجهیزات معدنی مورد استفاده در روسیه فرسوده و قدیمی هستند. بخش زیادی از معادن

بهترین شاخص از میزان وابستگی به واردات که در تحقیقات ما شناسایی شد، از وبسایت MiningWorld، یک

علاوه بر این، شرکت‌های خارجی در بخش‌هایی مانند نقشه‌برداری، حفاری، نگهداری تجهیزات، ایمنی معادن و فرآوری مواد معدنی نیز فرصت‌های گسترده‌ای برای حضور در بازار روسیه دارند. با توجه به نیاز مبرم معادن این کشور به فناوری‌های خارجی، این صنایع به‌شدت به واردات وابسته هستند و بدون تأمین این تجهیزات، بهره‌وری آن‌ها به‌شدت کاهش خواهد یافت.

پس از آغاز جنگ اوکراین در سال ۲۰۲۲، روسیه بیش از گذشته به تأمین‌کنندگان چینی متکی شده است. MiningWorld پیش‌بینی کرده که چین به مهم‌ترین تأمین‌کننده تجهیزات معدنی روسیه تبدیل خواهد شد. با این حال، هنوز مشخص نیست که آیا چین می‌تواند تمام نیازهای این صنعت را تأمین کند یا خیر. این مسئله به‌ویژه در بخش استخراج طلا چالش‌برانگیز شده است، زیرا برخی از مهم‌ترین پروژه‌های استخراجی روسیه به تجهیزات پیشرفته نیاز دارند که در حال حاضر دسترسی به آن‌ها دشوار شده

این کشور همچنان به ماشین‌آلات دوران شوروی وابسته‌اند و تولیدکنندگان داخلی قادر به تأمین تقاضای صنایع معدنی برای تجهیزات جدید نیستند. گزارش Minex نیز نشان می‌دهد که میانگین عمر تجهیزات وارداتی در روسیه بیش از پنج سال است و هشتاد و دو درصد از شرکت‌های معدنی در نگهداری و تعمیر تجهیزات خود با مشکلات جدی مواجه هستند. این مسئله باعث شده که معادن روسیه همچنان نیاز شدیدی به فناوری‌های خارجی داشته باشند. بخش بزرگی از تجهیزات تخصصی معادن روسیه از تأمین‌کنندگان خارجی وارد می‌شود و این تجهیزات شامل جرثقیل‌های صنعتی، ماشین‌آلات حفاری، دستگاه‌های سنگ‌شکن، تجهیزات پردازش مواد معدنی، نرم‌افزارهای زمین‌شناسی، سیستم‌های کنترل هیدرولیک و دیگر ماشین‌آلات کلیدی است.

است.

تجهیزات خود را عرضه می‌کند. برخی شرکت‌های روسی از تجهیزات مشابه چینی استفاده کرده یا قطعات یدکی را از بازارهای داخلی خریداری می‌کنند. با این حال، وابستگی بیش از حد به چین خطرات خاص خود را دارد، زیرا برخی تجهیزات هنوز از طریق مسیرهای غیررسمی و واسطه‌ها وارد می‌شوند و تأمین آن‌ها در بلندمدت تضمین شده نیست. برنامه روسیه برای جایگزینی واردات تجهیزات معدنی تاکنون نتایج چندانی نداشته است. اگرچه دولت روسیه تلاش کرده تولید داخلی را افزایش دهد، اما همچنان این کشور برای تأمین تجهیزات حیاتی خود به کالاهای خارجی، به‌ویژه از چین، وابسته است. برخی شرکت‌های روسی ادعا کرده‌اند که قطعات غربی را مهندسی معکوس کرده‌اند، اما هیچ نشانه‌ای وجود ندارد که نشان دهد این کشور قادر خواهد بود به‌طور کامل نیازهای صنعتی خود را تأمین کند.

در تحقیقات ما هیچ اشاره‌ای مبنی بر توانایی روسیه در تأمین نیازهای تجهیزات معدنی خود مشاهده نشد.

شرکت Polyus، که یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های معدنی روسیه محسوب می‌شود، واحدی را برای جایگزینی واردات راه‌اندازی کرده است، اما همچنان به تأمین‌کنندگان خارجی وابسته است. روسیه همچنین در بخش‌هایی مانند نرم‌افزارهای زمین‌شناسی و تجهیزات تخصصی همچنان به‌شدت به تولیدکنندگان خارجی متکی است. شرکت RosGeo در سال ۲۰۲۲ اعلام کرده بود که نرم‌افزارهای بومی برای این حوزه توسعه خواهد داد، اما در نهایت این شرکت با مشکلات مالی روبه‌رو شد و مدیرعامل آن، سرگئی گورکوف، پس از درخواست کمک مالی از دولت، برکنار شد. مشخص نیست که آیا روسیه قادر خواهد بود این کمبودها را جبران کند یا نه.

هنوز مشخص نیست که آیا چین می‌تواند تمام بخش‌های خالی بازار را پر کند و نیاز تولیدکنندگان را برآورده سازد یا خیر. بنابراین، تولیدکنندگان طلای روسیه باید بررسی کنند که آیا می‌توانند بدون دسترسی به تجهیزات درجه یک، به طرح‌های توسعه خود ادامه دهند یا خیر.

به‌عنوان نمونه، پروژه Sukhoi Log که یکی از بزرگ‌ترین فرصت‌های جدید در بخش استخراج طلا محسوب می‌شود، به دلیل کمبود تجهیزات مدرن با تأخیرهای متعددی مواجه شده است. طبق گزارش بلومبرگ، این پروژه از ابتدا بر اساس دسترسی به تجهیزات اروپایی طراحی شده بود، اما اکنون یافتن جایگزین مناسب برای این تجهیزات دشوار شده است. علاوه بر این، روسیه با کاهش اکتشافات جدید و کمبود ذخایر طلای با کیفیت مناسب روبه‌رو است که در بلندمدت، بدون دسترسی به تجهیزات مدرن، قطعات یدکی و خدمات مهندسی، مشکلات بزرگی را برای این کشور ایجاد خواهد کرد.

برای جبران این کمبودها، روسیه از مسیرهای غیررسمی و کشورهای ثالث برای تأمین تجهیزات معدنی استفاده کرده است. برخی شرکت‌های روسی موفق شده‌اند از طریق مسیرهای غیرمستقیم، به تجهیزات تولیدشده توسط برندهای بین‌المللی دسترسی پیدا کنند. به‌عنوان مثال، شرکت Mangazeya توانسته برخی تجهیزات Mitsubishi را که در چین تولید شده‌اند، تهیه کند. این شرکت همچنین از پمپ‌های ساخت تولیدکنندگان داخلی روسیه برای پروژه‌های خود استفاده کرده است. برخی از شرکت‌های خارجی نیز فعالیت خود را به قزاقستان منتقل کرده‌اند تا بتوانند تجهیزات خود را همچنان در اختیار مشتریان روسی قرار دهند. به‌عنوان مثال، Komatsu اکنون از طریق قزاقستان

حال، وابستگی بیش از حد به چین خطرناک است، زیرا برخی تجهیزات هنوز از طریق مسیرهای غیررسمی و واسطه‌ها وارد می‌شوند و تأمین آن‌ها در بلندمدت تضمین شده نیست. برنامه روسیه برای جایگزینی واردات موفق نبوده است و این کشور همچنان برای تجهیزات کلیدی مانند نرم‌افزارهای زمین‌شناسی و تجهیزات حفاری به تأمین‌کنندگان خارجی وابسته است. در مجموع، فشار تحریم‌های غربی احتمالاً باعث کاهش بهره‌وری بخش معدن روسیه خواهد شد، زیرا این کشور هنوز نتوانسته جایگزین مناسبی برای تجهیزات و فناوری‌های پیشرفته غربی پیدا کند.

۴.۳ تأثیر روسیه بر استخراج طلای جهانی

روسیه در بخش معدن کشورهای متعددی در سراسر جهان حضور دارد. همان‌طور که جدول ۱۳ نشان می‌دهد، نقش این کشور در صنعت معدن ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان برجسته است، به‌ویژه از زمان آغاز جنگ اوکراین که این کشورها به تأمین‌کنندگان مهم کالا برای روسیه تبدیل شده‌اند.

چین اکنون مهم‌ترین تأمین‌کننده تجهیزات روسیه محسوب می‌شود. پیش از جنگ، ماشین‌آلات صنعتی بزرگ‌ترین کالای وارداتی روسیه بودند و نوزده درصد از کل واردات این کشور را تشکیل می‌دادند. در آن زمان، چین یک‌چهارم کل واردات روسیه را تأمین می‌کرد. در سال ۲۰۲۱، واردات چین به روسیه به رکورد شصت و هفت میلیارد دلار رسید که بیشتر آن شامل ماشین‌آلات الکتریکی، تجهیزات صنعتی و دیگ‌های بخار بود. اما در سال ۲۰۲۳، این رقم به صد و یازده میلیارد دلار افزایش یافت که نشان‌دهنده رشد شصت و پنج درصدی واردات روسیه از چین در طول جنگ است.

علاوه بر چین، کشورهای آسیای مرکزی نیز به تأمین‌کنندگان کلیدی تجهیزات صنعتی روسیه تبدیل شده‌اند. صادرات قزاقستان به روسیه در سال ۲۰۲۲ به هشت میلیارد و هفتصد و هشتاد میلیون دلار و در سال ۲۰۲۳ به نه میلیارد و هفتصد و نود میلیون دلار رسید. ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی سومین گروه کالایی بزرگ صادراتی قزاقستان به روسیه بود که ارزش آن در سال ۲۰۲۳ به یک میلیارد و صد و بیست میلیون دلار رسید. این رقم در سال ۲۰۲۲ ششصد و پنجاه درصد افزایش یافت و در سال ۲۰۲۳ نیز سی و سه درصد دیگر رشد داشت. صادرات قرقیزستان به روسیه نیز به‌شدت افزایش یافت و در سال ۲۰۲۲ رشد صد و هفتاد درصدی داشت و از یک میلیارد دلار عبور کرد. واردات روسیه از قرقیزستان در بخش ماشین‌آلات و تجهیزات صنعتی از دو میلیون و صد هزار دلار در سال ۲۰۲۱ به بیش از پنجاه و هفت میلیون دلار در سال ۲۰۲۲ رسید. در مجموع، بخش معدن روسیه همچنان به تجهیزات وارداتی وابسته است، زیرا بسیاری از ماشین‌آلات مورد استفاده در این کشور قدیمی و فرسوده هستند. تحریم‌های غربی واردات تجهیزات از کشورهای اروپایی را محدود کرده است، اما چین و کشورهای آسیای مرکزی این خلأ را پر کرده‌اند. با این

جدول ۱۳. نشانگری از نفوذ/تأثیر/نقش روسیه در تولید طلای خارجی (منابع مختلف)

کشور	دارایی یا فعالیت طلا	افراد، شرکت‌ها و مؤسسات مرتبط	کنترل/نفوذ
ارمنستان	لیدیان ارمنستان	بانک توسعه اوراسیا	سهامدار
	معدن طلای سوتک	GeoProMining Gold	مالک
	آرارات گلد		مالک
	آگاراک کمباین / مجتمع آگاراک (بسته به نوع واحد صنعتی)		مالک
	کمباین / مجتمع مس-مولیبدن زنگزور	شرکت صنعتی سهامی	سهامدار (۶۰٪)
قزاقستان	معدن طلای پوستینویه و معدن طلای آکباکای	شرکت AltynAlmaz. BV Holdings ممکن است سهامدار اکثریت باشد که مالک ذینفع آن احتمالاً آناستازیا برزینا، روسی، است که به نوبه خود با ولادیمیر کیم مرتبط است.	نامشخص
	مایکاینزولوتو	شرکت Rence Enterprises Ltd	سهامدار (۷۵٪)
	سوزدال	Nord Gold	مالک
	تاو-کن سامروک	متالین اینوستمنتس هولدینگز ال ال سی	سهامدار
قرقیزستان	جرووی	Alliance Altyn	مالک
	اونقور-تاش	Highland Gold	مالک
	نداسیما	Africa Corps	حقوق انحصاری

جدول ۱۳. نشانگری از نفوذ/تأثیر/نقش روسیه در تولید طلای خارجی (منابع مختلف)

کشور	دارایی یا فعالیت طلا	افراد، شرکت‌ها و مؤسسات مرتبط	کنترل/نفوذ
آفریقای وسیع‌تر (شامل نیجریه، رواندا، سودان جنوبی، مراکش، گینه استوایی)	زمین‌شناسی و پالایش (شامل طلا و سایر مواد)	شرکت زمین‌شناسی دولتی روسیه	توافق‌نامه‌های دوجانبه و تأمین مالی
مالی	پالایشگاه نزدیک باماگو	Krastsvetmet	نامشخص
سودان	اینستاهاکا، کویوگو و نزدیک یانفولیا	Africa Corps	نامشخص
سودان	معدن طلای ال-عبیدیه	Meroe Gold	مالک
بورکینا فاسو	معدن طلای تاپارکو	Nordgold	مالک مشترک با دولت بورکینا فاسو (دولت ۱۰٪ مالک است)
	معدن طلای بیسا-بولی	Nordgold	مالک مشترک با دولت بورکینا فاسو (دولت ۱۰٪ مالک است)
نیجر	معدنکاری (مکان‌های نامشخص)	Africa Corps	نامشخص
ونزوئلا	روسورو ماینینگ	Vladimir Agarov و son Andrey Agarov	شرکت Point Silver Capital در سال ۲۰۲۴ سهامدار روسورو شد
جمهوری آفریقای مرکزی	نداسیما	Africa Corps	حقوق انحصاری
آفریقای وسیع‌تر (شامل نیجریه، رواندا، سودان جنوبی، مراکش، گینه استوایی)	زمین‌شناسی و پالایش (شامل طلا و سایر مواد)	شرکت زمین‌شناسی دولتی روسیه	توافق‌نامه‌های دوجانبه و تأمین مالی

کشور تصفیه کنند و سپس به عنوان طلای قزاقستانی در بازارهای جهانی بفروشند.

سنگ طلا را می توان به راحتی و بدون هیچ محدودیتی به قزاقستان صادر کرد، در آنجا تصفیه و سپس به عنوان طلای قزاقستانی در بازار جهانی به فروش رساند.

با وجود تحریم های غربی، سرمایه گذاری های مرتبط با طلا بین روسیه و قزاقستان همچنان ادامه دارد. قزاقستان اکنون تنها سرمایه گذار خارجی مهم در بخش طلای روسیه است. شرکت Trianon Ltd، با حمایت روس اتم، در منطقه چوکوتکا روسیه فعالیت می کند. همچنین، قزاقستان به مقصدی مهم برای شرکت های معدنی تحت تحریم روسیه تبدیل شده است.

برای نمونه، شرکت Polymetal پس از فروش دارایی های خود در روسیه به Mangazeya، سهام خود را در بورس آستانه مجدداً عرضه کرده است Polymetal. از قبل مالک معادن طلای Kyzyl و Varvara در قزاقستان بود، اما انتقال مقر اصلی آن به قزاقستان نشان می دهد که شرکت های وابسته به روسیه، این کشور را یک منطقه امن برای تجارت می دانند.

قزاقستان در سال های اخیر پناهگاهی برای شرکت های معدنی بوده است که از روسیه خارج می شوند. در این میان، روس اتم نقش ویژه ای دارد. این شرکت به عنوان انحصار هسته ای روسیه فعالیت می کند و در زنجیره تأمین انرژی هسته ای نقش کلیدی دارد. علاوه بر این، روس اتم در حال گسترش فعالیت های خود در بخش معدن، از جمله استخراج طلا است.

با وجود این تحولات، قزاقستان تلاش کرده است که از نقض تحریم ها جلوگیری کند. هم اکنون، فعالان اقتصادی روسی برای

روسیه در بخش معدن کشورهای متعددی در سراسر جهان حضور دارد. همان طور که جدول ۱۳ نشان می دهد، نقش این کشور در صنعت معدن ارمنستان، قزاقستان و قرقیزستان برجسته است، به ویژه از زمان آغاز جنگ اوکراین که این کشورها به تأمین کنندگان مهم کالا برای روسیه تبدیل شده اند.

روابط معدنی بین این کشورها و روسیه تاریخی طولانی دارد. تحقیقات نشان داده که ارتباطات نزدیکی بین نخبگان سیاسی، امنیتی و معدنی قزاقستان و روسیه وجود دارد. ساختار اقتصادی شوروی سابق، که زنجیره های تأمین صنایع مختلف را به هم متصل می کرد، هنوز هم تأثیرگذار است. به عنوان مثال، ایگور آلتوشکین^{۵۰}، مالک تحت تحریم شرکت مس روسیه (RCC^{۵۱})، از طریق Rence Enterprises مالک معدن طلای Maikainzoloto JSC در قزاقستان است. گزارش ها حاکی از آن است که این معدن، کنسانتره طلا را به پالایشگاه Karabashmed، متعلق به RCC، در منطقه اورال روسیه ارسال می کند.

اتحادیه اقتصادی اوراسیا و منطقه آزاد تجاری آن، امکان انتقال آسان کالاها بین روسیه و این کشورها را فراهم کرده است. همین موضوع باعث شده که شرکت های روسی به استفاده از پالایشگاه های قزاقستان برای تصفیه طلا و فروش آن در بازارهای جهانی فکر کنند.

یک گزارش رسانه ای نشان می دهد که یکی از مدیران Nordgold اعلام کرده این شرکت در حال بررسی امکان تصفیه طلا در پالایشگاه های Tau-Ken Altyn و Kazzinc قزاقستان است. این اقدام برای شرکت های روسی که تحت تحریم هستند، کاملاً منطقی است، زیرا می توانند سنگ طلای خود را بدون محدودیت به قزاقستان صادر کنند، آن را در پالایشگاه های این

⁵⁰ Igor Altushkin

⁵¹ Russian Copper Company

روسیه در بخش معدن قرقیزستان نیز نفوذ بالایی دارد. به عنوان مثال، معدن Jerooy، که دومین معدن مهم طلای قرقیزستان محسوب می شود، در اختیار شرکت Alliance Altyn است. این شرکت یکی از زیرمجموعه های Vostok-Geologodobycha روسیه است که در مالکیت موسی باژایف، یکی از ثروتمندترین تجار فلزات روسیه، قرار دارد. این فرد تحت تحریم های غربی قرار گرفته است.

چند ماه پیش از آغاز جنگ، ولادیمیر پوتین شخصاً از راه دور در مراسم افتتاح این معدن شرکت کرد که نشان دهنده اهمیت این پروژه برای روسیه است.

گزارش ها حاکی از آن است که شرکت Highland Gold، متعلق به ولادیسلاو سویبلوف^{۵۴}، یک شرکت جدید به نام Unkur-Tash را برای توسعه معادن Unkurtash، Karatyube و Sarytube تأسیس کرده است.

در همین حال، موسی باژایف^{۵۵} تصمیم گرفته با توصیه دوستش، عمر بیک بابانوف^{۵۶}، نخست وزیر پیشین قرقیزستان، در این کشور سرمایه گذاری کند.

در کنار این تحولات، ازبکستان نیز تلاش کرده است بزرگ ترین شرکت معدنی خود، Navoi Mining and Metallurgical Company، را از وابستگی به بانک های روسی جدا کند. به همین ترتیب، قرقیزستان نیز کنترل معدن مهم طلای خود، Kumtor، را از مالکیت خارجی خارج کرده است.

با این حال، مشخص نیست که آیا این معدن همچنان از حمایت های فنی، مالی یا تأمین تجهیزات از روسیه برخوردار است یا نه.

افتتاح حساب بانکی و انجام تراکنش های مالی با روبل در قزاقستان با مشکل مواجه هستند. برای مثال، سیستم پرداخت MIR روسیه در این کشور متوقف شده است.

در عین حال، قزاقستان همچنان یکی از مراکز اصلی تأمین تجهیزات معدنی است. برخی شرکت های بزرگ بین المللی که از روسیه خارج شده اند، اکنون در قزاقستان فعالیت دارند. در سال ۲۰۲۳، شرکت Komatsu اعلام کرد که شعبه ای در آستانه تأسیس خواهد کرد تا تجهیزات خود را در آسیای مرکزی توزیع کند. همچنین، ماشین آلات معدنی هیتاچی^{۵۲} و کاترپیلار^{۵۳} در قزاقستان از طریق نمایندگی های رسمی در دسترس هستند.

از آنجا که صادرات برخی کالاهای با کاربرد دوگانه از قزاقستان و قرقیزستان به روسیه از زمان جنگ اوکراین افزایش یافته است، احتمال زیادی وجود دارد که تجهیزات معدنی غربی نیز به خریداران روسی رسیده باشد.

یکی از نکات مهم این است که قزاقستان، به عنوان یکی از بزرگ ترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان طلا، از زمان آغاز جنگ، فروش طلای ذخیره شده خود را آغاز کرده است. پیش از این، این کشور به دنبال افزایش ذخایر طلای خود بود، اما دولت قزاقستان اعلام کرده که این فروش ها باعث می شود نسبت ذخایر طلایی کشور ثابت بماند و با توجه به قیمت های بالای طلا در بازارهای جهانی، از نظر اقتصادی منطقی است.

مشخص نیست که آیا روسیه در خرید این طلا نقشی دارد یا خیر، اما آنچه مسلم است، حضور گسترده روسیه در بخش طلای قزاقستان است. تقریباً تمام معادن مهم طلای قزاقستان به جز آن هایی که در مالکیت Glencore هستند، با روسیه ارتباط دارند.

نفوذ روسیه در صنعت معدن قرقیزستان

⁵² Hitachi

⁵³ Caterpillar

⁵⁴ Vladislav Sviblov

⁵⁵ Musa Bazhaey

⁵⁶ Omurbek Babanov

جدول ۱۴. ارتباط روسیه با معادن بزرگ طلای قزاقستان

دارایی یا معدن طلا	مالک	ارتباط با روسیه
Akbakai	آلتین آلماز	سهامدار اکثریت احتمالاً BV Holdings است که مالک ذینفع آن احتمالاً آناستازیا برزینا، روسی، است که به نوبه خود با ولادیمیر کیم مرتبط است.
Pustynnoe	آلتین آلماز	همانند بالا
Altyntau Kokshetau	نامشخص	هیچ ارتباطی شناسایی نشد.
Ridder-Sokolny	نامشخص	همانند بالا
Borshakol	کاز مینرالز	Nova Resources متعلق به ولادیمیر کیم و اولگ نواچوک است که مالک Trianon Ltd نیز هستند، تنها سرمایه‌گذار خارجی بزرگ باقی‌مانده در بخش طلای روسیه (Baimskoye).
Abyz	کازاخ میس	ولادیمیر کیم
Nurkazgan	کازاخ میس	همانند بالا
Suzdal	نورد گلد	مالک، مارینا موردوشوا، روسی است.
Kyzyl	پولی‌متال	مالک، الکساندر نیسیس، روسی است.
Varvara	پولی‌متال	همانند بالا

فصل ۵: نقش طلای روسیه در تجارت جهانی

۵.۱ صادرات طلا

زمانی که دولت روسیه به سرعت در حال افزایش ذخایر طلای خود بود، ارزش صادرات این فلز ۶.۷۵ میلیارد دلار ثبت شد. در سال ۲۰۲۰، هم‌زمان با توقف خرید طلا توسط بانک مرکزی روسیه، ارزش صادرات آن به ۱۸.۷ میلیارد دلار افزایش یافت و ۵۶ درصد از کل صادرات این کشور را تشکیل داد. در سال ۲۰۲۱، صادرات طلا به ۱۹.۱ میلیارد دلار رسید که معادل ۳.۹۴ درصد از کل صادرات بود. با کاهش قیمت نفت، اهمیت صادرات طلا افزایش پیدا می‌کند، اما صنعت فلزات نمی‌تواند جایگزین بخش انرژی شود. این واقعیت حتی در صورتی که تولید طلا به هدف اعلام‌شده روسیه یعنی بیش از ۴۰۰ تن در سال برسد، تغییر نخواهد کرد. از آنجا که تولید طلا رشد چشمگیری نداشته، می‌توان نتیجه گرفت که سقف درآمدهای دولت از این بخش در سطح سال‌های گذشته باقی خواهد ماند. در حال حاضر، روسیه می‌تواند همچنان بر درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز تکیه کند.

از زمان حمله روسیه به اوکراین، طلا به یک کالای استراتژیک برای این کشور تبدیل شده است، اما از نظر مالی، اهمیت آن در مقایسه با نفت چندان قابل توجه نیست. نفت همچنان مهم‌ترین کالای صادراتی روسیه باقی خواهد ماند. در سال ۲۰۲۳، درآمد حاصل از فروش نفت و گاز تقریباً یک‌سوم کل درآمدهای روسیه را تشکیل داده است. بر اساس داده‌های سازمان Economic Complexity، ارزش صادرات فلزات گران‌بهای روسیه در سال ۲۰۲۲ حدود ۲۸.۳ میلیارد دلار بوده که ۱۴.۶ میلیارد دلار آن مربوط به طلا بوده است. با وجود اینکه این رقم، طلا را به پنجمین کالای صادراتی مهم روسیه تبدیل کرده، سهم آن از کل درآمدهای صادراتی تنها ۳ درصد بوده است. در مجموع، نقش طلا در درآمدهای صادراتی روسیه طی پنج سال گذشته نسبتاً محدود بوده است. در سال ۲۰۱۹،

مالیات‌ها که بر اساس نرخ ارز متغیر هستند، بین ۴ تا ۷ درصد از ارزش کالا را شامل می‌شوند. در همان ماه، ولادیمیر پوتین فرمانی صادر کرد که برخی صادرکنندگان روسی را موظف می‌کرد ارز حاصل از صادرات خود را به دولت بفروشند. مشخص نیست که آیا شرکت‌های طلایی نیز در این فهرست قرار داشتند یا نه، اما احتمال آن زیاد است.

با این وجود، تا آوریل ۲۰۲۴، وزارت دارایی روسیه اعلام کرد که این مالیات‌های جدید باعث کاهش شدید صادرات شده‌اند و روسیه برای چند ماه، میزان قابل توجهی طلا در بازارهای بین‌المللی نفروخته است. این وضعیت برخلاف هدف اصلی دولت بود، زیرا سیاست‌های جدید به جای افزایش درآمدهای دولتی، عملاً مانع صادرات شده بود.

با این حال، دولت روسیه تلاش کرده از راه‌های دیگر این کاهش درآمد را جبران کند. همان‌طور که در بخش ۴ گزارش اشاره شد، در وزارت دارایی روسیه این دیدگاه تقویت شده که بخش فلزات و معادن باید سهم بیشتری در تأمین مالی دولت داشته باشد. در سال جاری، این وزارتخانه میزان مالیات‌های مورد انتظار از بخش فلزات و معادن را ۳۲۸ میلیارد روبل (حدود ۳۶ میلیارد دلار) تعیین کرده است. مشخص نیست که چه مقدار از این مبلغ باید از طریق صنعت طلا تأمین شود، اما یک تخمین اولیه می‌تواند ۲۰ درصد از این مبلغ (حدود ۷ میلیارد دلار) باشد، زیرا طلا در سال‌های ۲۰۲۰ و ۲۰۲۱ حدود ۲۰ درصد از کل صادرات فلزات و معادن روسیه را تشکیل داده بود.

افزون بر این، دولت روسیه از برخی صادرکنندگان غیرمرتبط با نفت و گاز یک پرداخت غیرمالیاتی یک‌باره درخواست کرده که باعث شد درآمدهای بخش فلزات ۲۴ درصد افزایش یافته و به ۳۵ میلیارد دلار برسد. در نتیجه، برخی از بزرگ‌ترین شرکت‌های طلایی روسیه امسال مبالغ سنگینی به دولت

بدیهی است که اهمیت نسبی صادرات طلا با کاهش قیمت نفت افزایش می‌یابد، اما صنعت فلزات نمی‌تواند جایگزین بخش انرژی شود و این امر حتی در صورت تحقق هدف تولید بیش از ۴۰۰ تن طلا در سال توسط روسیه، که همانطور که پیشتر گفته شد، دستیابی به آن به طور فزاینده‌ای دشوار به نظر می‌رسد، همچنان صادق خواهد بود.

در سه‌ماهه نخست سال ۲۰۲۴، این درآمدها ۳۲ میلیارد دلار بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۷۹ درصد افزایش داشته است. با این حال، در بلندمدت، ارزش صادرات اصلی روسیه ممکن است کاهش یابد، زیرا روند سبز شدن اقتصاد جهانی و تغییر ساختار بازارهای انرژی، تقاضا برای سوخت‌های فسیلی را کاهش خواهد داد. روسیه تاکنون هیچ اصلاحات ساختاری انجام نداده که وابستگی آن به منابع طبیعی را کاهش دهد و همچنان در بازارهای جهانی نقش قیمت‌پذیر دارد، نه قیمت‌گذار. ضررهای اخیر شرکت Gazprom نمونه‌ای از وابستگی شدید روسیه به صادرات مواد خام است و نشان می‌دهد که فشار بر این بخش‌های اقتصادی همچنان ادامه خواهد داشت.

تین گوستافسون، یکی از کارشناسان اقتصاد روسیه، پیش از جنگ اوکراین، آینده صادرات فلزات این کشور را تا سال ۲۰۵۰ در شرایط تغییر تقاضای جهانی بررسی کرده و نتیجه گرفته بود که ارزش این صادرات افزایش قابل توجهی نخواهد داشت. با این حال، دولت روسیه طی ماه‌های اخیر تلاش کرده تا درآمدهای خود از بخش طلا را افزایش دهد.

در اکتبر ۲۰۲۳، دولت روسیه مالیات‌های جدیدی را بر طیف وسیعی از محصولات صادراتی، از جمله طلا، اعمال کرد. این

MET افزایش یافته است، آن هم در سطحی که تأثیر مالی چندانی ندارد.

این وضعیت سؤالاتی را درباره سیاست کلی دولت روسیه در مورد طلا ایجاد می‌کند. آیا این کشور تلاش دارد حداکثر درآمد ممکن را از صادرات طلا کسب کند؟ یا تولید را تشویق کند؟ یا اهداف دیگری مانند تسهیل صادرات غیررسمی طلا را دنبال می‌کند؟ شواهد نشان می‌دهد که همه این اهداف در کنار هم وجود دارند. از یک سو، دولت روسیه به دنبال افزایش درآمدهای مالیاتی است، اما از سوی دیگر، فعالیت‌های غیررسمی و تجارت غیرقانونی طلا نیز همچنان ادامه دارد، به‌ویژه در کشورهای مانند ترکیه و امارات که در دوران جنگ، صادرات روسیه به آن‌ها افزایش داشته است.

۵.۲ طلا به عنوان یک روش پرداخت

شواهد نشان می‌دهد که بخش‌هایی از دولت روسیه به روش‌های مختلف از طلا به‌طور مستقیم در پرداخت‌های بین‌دولتی استفاده می‌کنند و شرکت‌های روسی نیز در معاملات طلا در برابر کالا، طلا در برابر تسلیحات و طلا در برابر پول نقد مشارکت دارند. مشخص نیست که دولت روسیه تا چه حد از طلا برای پرداخت هزینه تسلیحات استفاده می‌کند، اما گزارش‌ها حاکی از آن است که این اقدام در مبادلات با ایران و کره شمالی انجام شده است. این نوع معاملات ممکن است از طریق گوسفاند که برای چنین فعالیت‌هایی ایجاد شده است، تأمین مالی شود، یا اینکه منابع مالی آن از طریق ذخایر طلای مرتبط با وزارت دفاع، به‌ویژه طلای استخراج‌شده از آفریقا، تأمین گردد.

پرداخت کرده‌اند، حتی با وجود کاهش درآمدهای صادراتی.

برای جبران کاهش درآمدهای صادراتی، الکسی مويسایف^{۵۷}، معاون وزیر دارایی روسیه، اعلام کرد که از ژوئن ۲۰۲۴، مالیات MET (مالیات بر استخراج طلا) افزایش خواهد یافت، اما عوارض صادراتی لغو خواهد شد. مويسایف توضیح داد که برخی صادرکنندگان از پرداخت مالیات‌های صادراتی که در سال ۲۰۲۲ اعمال شده بود، خودداری کرده‌اند و این امر دولت را مجبور به اتخاذ اقدامات سخت‌گیرانه‌ای کرده که کل صنعت طلا را تحت تأثیر قرار داده است.

وزارت دارایی روسیه معتقد است که برخی شرکت‌های تولیدکننده طلا، بدون پرداخت مالیات، طلا را صادر کرده‌اند و برای جلوگیری از این روند، مالیات MET افزایش پیدا کرده است. همچنین، این وزارتخانه مشکوک است که برخی افراد نیز طلا را بدون پرداخت مالیات از کشور خارج می‌کنند.

طبق قانونی که پوتین در پایان آوریل ۲۰۲۴ امضا کرد، مالیات MET بر طلا از اول ژوئن تا ۳۱ دسامبر ۷۸ هزار روبل در هر کیلوگرم افزایش خواهد یافت. با این حال، طبق گزارش‌هایی که در روزنامه Vedomosti منتشر شده است، این تغییر تنها ۱۵ میلیارد روبل (حدود ۱۶۵ میلیون دلار) درآمد اضافی برای دولت ایجاد خواهد کرد، که در مقایسه با هدف ۳۶ میلیارد دلاری وزارت دارایی، مبلغ چندان قابل‌توجهی نیست.

به‌طور کلی، سیاست مالیاتی دولت روسیه در حوزه طلا به‌طور مداوم در حال تغییر است و روزبه‌روز پیچیده‌تر می‌شود. از یک سو، وزارت دارایی از صادرکنندگان غیرنفتی خواسته یک پرداخت مالی بزرگ و یک‌باره به دولت انجام دهند و هم‌زمان استدلال می‌کند که بخش فلزات و معادن باید مالیات بیشتری بپردازد. از سوی دیگر، عوارض صادراتی لغو شده، اما مالیات

⁵⁷ Alexei Moiseev

اقتصاد روسیه قرار دارد.

به نظر می‌رسد که سایر بانک‌های روسی که هنوز تحت تحریم قرار نگرفته‌اند و دیگر نهادهای تجاری روسیه، اکنون بیش از گذشته با تولیدکنندگان طلای این کشور همکاری دارند. به‌عنوان مثال، بر اساس گزارش Interfax، در سال ۲۰۲۱، بانک اوتکریتیه ۴۸ درصد از فروش شرکت پالویس را مدیریت می‌کرد، اما در سال ۲۰۲۲ این شرکت طلای خود را به بیش از ۱۰ خریدار فروخت. از آنجا که در روسیه ۳۲۰ بانک فعال و ۳۶ مؤسسه مالی دیگر وجود دارد، می‌توان گفت که معاملات پایاپای طلا اکنون به‌طور گسترده در حال انجام است.

بر اساس گزارش رویترز در ماه مه سال گذشته، بیش از ۱۰۰ شرکت غیرروسی پس از ممنوعیت واردات طلای روسیه در بازارهای غربی، همچنان در تجارت طلا با مسکو مشارکت داشتند. این شرکت‌ها عمدتاً در چین، ترکیه و امارات متحده عربی فعالیت دارند. همچنین شواهدی وجود دارد که نشان می‌دهد دیاسپورای روسی (جامعه مهاجران اقتصادی روسیه) نقش مهمی در گسترش تجارت طلای این کشور ایفا می‌کنند.

برای مثال، بوریس ایوانوف^{۵۸}، یکی از مقامات سابق سفارت شوروی در واشنگتن، شرکت GPB Global Resources را تأسیس کرد که در آفریقا، آمریکای جنوبی و خاورمیانه فعالیت دارد. پس از آن، او شرکت Emiral را در امارات تأسیس کرد که در حوزه تولید طلا در آفریقا فعالیت می‌کند. در حال حاضر، الکساندر اسمیرنوف^{۶۰}، مدیرعامل Emiral، یکی از اعضای هیئت مدیره شرکت Asante Gold Corp در غنا است.

واضح است که معاملات پایاپای طلا می‌تواند برای روسیه امکان دسترسی به برخی کالاها در بازارهای مشخص را فراهم

شرکت‌های روسی در مبادلات طلا در ازای کالا، طلا در ازای سلاح و طلا در ازای پول نقد دخیل هستند.

نشانه‌هایی وجود دارد که نشان می‌دهد دولت روسیه در حال رسمی‌سازی تجارت غیررسمی از طریق سیاست‌گذاری‌های جدید است. وزارت اقتصاد روسیه اخیراً دستورالعمل‌هایی درباره سه نوع تجارت پایاپای (مبادله کالا به کالا) منتشر کرده است. این سیاست، همراه با راهبردهای واردات موازی و تجارت خاکستری، نشان‌دهنده تمایل دولت به مجاز دانستن فعالیت‌های غیررسمی و حتی غیرقابل مالیات‌گذاری برای تسهیل دسترسی به کالاهای خارجی است.

همچنین مشخص نیست که معاملات خصوصی طلا تا چه اندازه هماهنگ و گسترده هستند و در چه مقیاسی انجام می‌شوند، اما شواهد نشان می‌دهد که این معاملات قابل توجه‌اند. در سال گذشته، تحقیقات Sayari نشان داد که برخی نهادهای روسی، از جمله بانک لانتا^{۵۸} که در آن زمان تحت تحریم نبود و بنیان‌گذاران آن شرکت GV Gold را تأسیس کرده بودند، طلایی به ارزش ۷۲۵ میلیون دلار به نهادهایی در ترکیه و امارات متحده عربی ارسال کرده‌اند. در مقابل، از همین نهادها ۸۲ میلیون دلار وجه نقد در سه ارز مختلف به روسیه منتقل شده است. در حال حاضر مشخص نیست که آیا ارزش طلای صادرشده دقیقاً معادل وجه نقد دریافت‌شده بوده است یا خیر (زیرا ارزش طلا در این معاملات ظاهراً بالاتر از ارز دریافت‌شده است)، اما آنچه مسلم است این است که این نوع مبادلات کاملاً در راستای سیاست‌های وزارت

⁵⁸ Lanta

⁵⁹ Boris Ivanov

⁶⁰ Alexander Smirnov

بلومبرگ، میزان خرید خارجی چین از سال ۲۰۲۲ تا ۲۰۲۴ بالغ بر ۲۸۰۰ تن بوده است. همچنین، طبق گزارش رویترز، یک شرکت مستقر در هنگ کنگ به نام VPower Finance Security بیش از ۲۰ تن طلای روسیه را وارد کرده است. با توجه به این اطلاعات، این احتمال وجود دارد که یک تجارت دوجانبه غیرقانونی طلا میان روسیه و چین در حال گسترش باشد. بررسی دقیق‌تر این روند می‌تواند یکی از موضوعات کلیدی برای تحقیقات آینده باشد.

کنند، اما موفقیت این معاملات کاملاً وابسته به شرکای تجاری آن است. ممکن است روسیه بتواند برخی تجهیزات نظامی را از ایران و احتمالاً کره شمالی از طریق طلا تأمین کند، اما پرداخت هزینه کالاهای تولیدی در سایر کشورها ممکن است دشوارتر باشد. در عمل، روسیه می‌تواند کالاهای اساسی صادر کند، اما تعیین ارزش آن‌ها در برابر کالاهایی نظیر ابزارهای دقیق صنعتی کار ساده‌ای نیست. به همین دلیل، ممکن است روسیه مجبور شود طلا یا کالاهایی با ارزشی بیشتر از آنچه دریافت می‌کند، ارائه دهد.

از سوی دیگر، فشارهای خارجی بر شرکای تجاری اصلی روسیه ممکن است این کشور را به سمت انجام معاملات بیشتر مبتنی بر طلا سوق دهد. برخی از بانک‌های ترکیه و امارات به دلیل خطر تحریم‌های ثانویه تا حدی از تجارت با روسیه خودداری کرده‌اند، اما هنوز مشخص نیست که آیا میزان تجارت غیرقانونی طلا کاهش یافته است یا خیر.

با توجه به اینکه روسیه دارای ۳۲۰ بانک فعال و ۳۶ مؤسسه مالی دیگر است، این احتمال وجود دارد که معاملات طلا به صورت تهاثری در حال حاضر به طور گسترده‌ای انجام شود.

در عین حال، موقعیت تجاری روسیه در برابر چین، که مهم‌ترین شریک تجاری آن محسوب می‌شود، نسبتاً ضعیف است. حجم معاملات مبتنی بر دلار و یوان در تجارت روسیه و چین افزایش یافته است، که نشان‌دهنده وابستگی فزاینده روسیه به چین است. از سوی دیگر، بانک‌های چینی در میزان تعامل خود با نهادهای روسی با احتیاط عمل می‌کنند. در حال حاضر، چین تقاضای بالایی برای طلا دارد، حتی با وجود اینکه این کشور بزرگ‌ترین تولیدکننده طلا در جهان است. بر اساس گزارش

فصل ۶: توصیه‌های سیاستی

- بخش طلا و روابط تجاری رسمی و غیررسمی/غیرقانونی کمک کند.
- **گسترش منافع معدنی روسیه در خارج:** روسیه در تلاش است تا منافع معدنی خود را در کشورهای اتحادیه شوروی سابق و آفریقا گسترش دهد. اطلاعات بیشتری در مورد میزان طلای تولیدی از این منافع و نحوه استفاده از آن طلا لازم است. تحقیقات در این زمینه باید با بررسی روابط اجتماعی، مالی و تجاری شرکت‌های طلا مرتبط با روسیه در این کشورها آغاز شود.
- **وابستگی به تأمین‌کنندگان غربی:** معدن‌کاران روسیه به شدت به تأمین‌کنندگان غربی وابسته بوده‌اند و هیچ‌یک از تولیدکنندگان داخلی یا غیرغربی قادر به جبران کامل کمبودهای ناشی از خروج تأمین‌کنندگان غربی نبوده‌اند. این موضوع نیاز به بررسی بیشتر دارد تا مشخص شود روسیه تا چه حد به تجهیزات معدنی غربی دسترسی دارد و چگونه می‌تواند این وابستگی را مدیریت کند.
- **سازگاری با شرایط جدید و فشارهای غرب:** مصاحبه با معدن‌کاران غربی آشنا با صنعت استخراج طلا در روسیه و تحلیل تجهیزات و خدمات مورد نیاز برای فعالیت در شرایط سخت می‌تواند به درک بهتر چگونگی سازگاری این صنعت با شرایط جدید کمک کند. همچنین، پیش‌بینی‌هایی در خصوص عملکرد صنعت طلا تحت فشارهای مداوم غرب می‌تواند کمک‌کننده باشد.
- **توسعه تجارت پایاپای و طلا:** روسیه به وضوح در حال تشویق تجارت پایاپای و مبادله کالا به جای پول است و به طور همزمان برای تأمین ارز سخت و کالاهای خارجی، به طلا روی آورده است. تحقیقات بیشتری برای درک ابعاد، شرایط و طرف‌های درگیر در این فعالیت‌ها ضروری است. این تحقیقات می‌تواند با بررسی روابط بانک‌های تحریم‌شده روسیه (مانند VTB و Gazprombank) و ارتباطات آن‌ها با شرکت‌های طلا و سایر نهادهای مرتبط آغاز شود.
- **تجارت غیرقانونی طلا:** میزان اهمیت تجارت غیرقانونی طلا در روسیه و سطح حمایت دولت از آن از جنبه‌های تأمین درآمد و دسترسی به ارز سخت هنوز مشخص نیست. تحقیقاتی باید صورت گیرد تا میزان تأثیر تجارت غیرقانونی طلا و نحوه پشتیبانی دولت از آن شفاف شود.
- **پاسخ به تحریم‌ها و محدودیت‌ها:** در ۱۲ ماه گذشته، بازیگران قدرتمند روسی علاقه زیادی به صنعت طلا نشان داده‌اند، از جمله شرکت‌هایی مانند تریانون لی‌تی‌دی و مانگازیا. بررسی چگونگی واکنش این بازیگران به تحریم‌های غربی و محدودیت‌های زنجیره تأمین، و همچنین اینکه طلاهای استخراجی از این فعالیت‌ها به کجا می‌روند، برای درک دقیق‌تر وضعیت ضروری است.
- **فعالیت‌های تولیدکنندگان کوچک‌تر:** بررسی فعالیت‌های تولیدکنندگان کوچک‌تر روسی، که خارج از ۱۰ شرکت بزرگ هستند، می‌تواند به درک بهتر وضعیت کلی

٧. منابع:

Smith, J. (2023, April 15). Gold Rush: How Russia is using gold in wartime. *The Global Times*. <https://www.globaltimes.com/gold-rush-russia-using-gold-in-war>